

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta

Bakalářská práce

**PROBLEMATIKA PATOLOGICKÉHO HRÁČTVÍ V DOPADU NA
JEDNOTLIVCE, RODINU A SPOLEČNOST**

Vedoucí práce : RSDr. Ján Mišovič, CSc.

Autor práce: Nela Jandová

Studijní obor: Sociální a charitativní práce

Ročník. 3.

2009

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. V platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích, dne 30. dubna 2009

.....

Poděkování

Děkuji vedoucímu práce RSDr. Jánu Mišovičovi CSc. Za odborné vedení, trpělivost a cenné rady a konzultace, které mi poskytl při zpracování bakalářské práce. Díky patří také mé rodině za umožnění studia, morální podporu a pochopení, které projevili nejen v době, kdy jsem se věnovala zpracování této práce.

OBSAH

ÚVOD	6
1. ZÁKLADNÍ POJMY	8
1.1. Hazardní hra	8
1.2. Druhy hazardních her	8
1.2.1. <i>Hazardní a ne hazardní automaty</i>	9
1.2.2. <i>Kasina</i>	9
1.2.3. <i>Sportovní sázky</i>	10
1.2.4. <i>Karetní hry</i>	10
1.3. Ohrožené skupiny	10
1.3.1. <i>Mladí lidé</i>	10
1.3.2. <i>Muži</i>	11
1.3.3. <i>Profesionální hráči</i>	11
1.3.4. <i>Nebezpečná povolání</i>	11
1.3.5. <i>Hyperaktivní děti s poruchou pozornosti</i>	11
1.3.6. <i>Nezaměstnaní</i>	12
1.3.7. <i>Někteří další</i>	12
1.4. Rozvoj patologického hráčství	12
1.4.1. <i>Stádia nemoci</i>	12
1.4.2. <i>Stádia uzdravování</i>	14
2. TĚLESNÉ ZDRAVÍ PATOLOGICKÉHO HRÁČE	15
3. LÉČBA PATOLOGICKÉHO HRÁČE	16
4. NEJČASTĚJŠÍ HRÁČSKÉ BLUDY	17
5. BAŽENÍ	19
5.1. Zvládání bažení a způsob sebeovládání	19
5.1.1. <i>Přehled možností jak bažení zvládnout</i>	19
5.2. Rozdíl mezi sebeovládáním a bažením	21
5.3. Jak zlepšit sebeovládání	21
5.4. Co sebeovládání zhoršuje	22
6. RECIDIVA	22
6.1. Co je nutné v případě recidivy učinit	23
6.2. Prevence recidivy	23
7. ÚČINKY PATOLOGICKÉHO HRÁČSTVÍ NA MANŽELKY A	

PARTNERKY	24
7.1. Uzdravování manželky nebo partnerky	25
7.2. Individuální rozdíly	26
8. PATOLOGICHTÍ HRÁČI A JEJICH DĚTI	27
9. KDYŽ JE PATOLOGICKÝ HRÁČ DÍTĚ	27
9.1. Čemu se vyhnout	28
10. PREVENCE	29
10.1. Co může udělat jednotlivec	29
10.2. Co můžou udělat rodiče	29
10.3. Co může udělat škola	30
10.4. Co může udělat zaměstnavatel	30
10.5. Co můžou udělat ti, kdo hazardní hru provozují	30
10.6. Co můžou udělat sdělovací prostředky	31
10.7. Co může udělat společnost	31
11. DRUHY ODBORNÉ POMOCI	31
11.1. Telefonická pomoc	31
11.2. Ambulantní pomoc	32
11.3. Anonymní hráči	32
11.4. Ústavní léčba	33
11.5. Co po ústavní léčbě	33
11.6. Co dělat, když hazardní hráč po ukončení léčby nemá práci	33
12. VÝSLEDKY SONDY MEZI PATOLOGICKÝMI HRÁČI	34
12.1. Cíl zkoumání	34
12.2. Stanovení hypotéz	34
12.3. Metodika výzkumu	34
12.4. Výsledky šetření	35
12.5. Celkové shrnutí výzkumu	41
ZÁVĚR	44
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	46
PŘÍLOHY	48
ABSTRAKT	59
ABSTRACT	60

ÚVOD

Jako téma své bakalářské práce jsem si vybrala patologické hráčství a to z několika důvodů. Myslím si, že toto téma je velmi aktuální a podle mého názoru se většina z nás setkala, setkává či se setká s člověkem, který má s hráčstvím osobní zkušenost či dokonce problém. Do roku 1989 se o tomto problému buď vůbec nevědělo či se o něm tolik nemluvalo. V dnešní době obětí hazardních her prudce přibývá. A myslím si, že by se tímto problémem mělo zabývat mnohem více lidí, kteří jsou vlivní a mají moc tomuto narůstajícímu problému zabránit.

Cílem práce je proniknout do světa patologických hráčů, jejich rodin a blízkých. Zjistit jakým způsobem ovlivňuje hráčství člověka v zaměstnání, v osobním životě a ve společnosti. A dalším cílem této práce je souhrnně popsat tuto problematiku.

Práce je rozdělena do dvou částí. První část je teoretická, rozčleněna do jedenácti kapitol. Ve druhé praktické části se zaměřuji na prezentaci kvantitativního výzkumu a jeho výsledků.

V první nejrozsáhlejší kapitole se zaměřuji na vymezení pojmů spojených s patologickým hráčstvím, dále na druhy hazardních her, na nejohroženější skupiny, na stádia proher a poté na stádia uzdravování.

Druhá kapitola se zaměřuje na fyzické zdraví a kondici patologického hráče, kde se dozvíme, že patologické hráčství neničí pouze psychiku člověka, ale také zdraví.

Třetí kapitola se zabývá tím, zdali se patologický hráč může uzdravit a jak se při léčbě postupuje.

Existuje velká řada hráčských bludů, které kolují mezi hráči a které mají v hlavně, těmito bludy se zabývám ve čtvrté kapitole.

Pátá kapitola má název bažení. Zde vysvětluji co vlastně bažen znamená, jakým způsobem bažení zvládnout a jak zlepšit sebeovládání.

Recidivou se zabývá kapitola číslo šest. Zaměřuji se přímo na recidivu a na její prevenci.

Prostor pro manželky a partnerky patologických hráčů jsem si vyhranila v kapitole číslo sedm. Je důležité vědět, že nejen samotní hráči, ale i jejich partneři potřebují pomoc.

Dětem patologických hráčů se věnuji v osmé kapitole. Zde je popsáno jak by se děti měly chránit a co je pro ně nejlepší.

V deváté kapitole se orientuji na situaci, když se patologickým hráčem stane naše dítě. Jak se k této situaci postavit a jak mu nejlépe pomoci.

Prevence je název desáté kapitoly. Zde se zabývám tím, jakým způsobem můžou proti tomuto problému bojovat různé skupiny lidí. Od jednotlivce po různé instituce.

Jedenáctá kapitola se věnuje tomu, kde hledat pomoc, když už si patologický hráč připustí, že má problém.

Jak jsem již nastínila, ve druhé praktické části prezentuji výsledky výzkumu. Využila jsem kvantitativní metodu, tedy techniku dotazníku. V rámci šetření jsem se zaměřila na patologické hráče, které jsem osobně vyhledávala přímo „v centru dění“ a to v zařízeních provozujících hazardní hry v oblasti Českokrumlovska a Českobudějovicka.

Pro mou práci jsem nejvíce využila publikace Dr. Karla Nešpora, který je nejvýznamnější lékař zabývající se problematikou všech druhů závislostí, tudíž i patologickým hráčstvím.

1.ZÁKLADNÍ POJMY

Porucha spočívající v častých opakovaných epizodách hráčství, které převládají na úkor sociálních, materiálních, rodinných a pracovních hodnot a závazků. Takto by se dala definovat základní definice patologického hráčství.

Člověk se stává patologickým hráčem pokud se u něho během nejméně jednoho roku vyskytnou dvě nebo více epizod hráčství. Tyto epizody nejsou pro člověka výnosné, ale opakují se i přesto, že vyvolávají tíseň a narušují každodenní život. Člověk, který se do takové situace dostane pocítuje silné puzení ke hře, které lze těžko ovládnout a není schopen silou vůle hře odolat. Tento člověk je zaujat pouze myšlenkami a představami hraní a okolností, které tuto činnost doprovázejí, již nejsou schopni domýšlet následky.¹

1.1.Hazardní hra

Pro hazardní hru je typické, že hráč si může koupit možnost výhry. Slibovanou a nesplněnou výhrou mohou být peníze, zboží či např. zahraniční cesta. Mezi patologické hráče se tudíž neřadí náruživý sběratel, i když jejich koníček může působit problémy.² Peníze nebo jiné hmotné statky hrají u patologického hráčství významnou roli – spoluvytvářejí bludný kruh hry, rostoucí problémy, před kterými hráč uniká ke hře. Zní to zvláště, ale největší problém patologickému hráči přináší výhra, ať skutečná nebo výhra, o které člověk jen sní. Nejvíce patologických hráčů začalo mít s hraním potíže právě tehdy, když vyhráli.³

1.2.Druhy hazardních her

Žádný výčet druhů hazardních her nemůže být úplný, jelikož se stále objevují nové a nové formy. Ti, kdo na hazardu vydělávají, se snaží obcházet zákony a vydělat si co nejvíce. Ať už se jedná o bingo, hazard na internetu, či elektronickou ruletu, princip je vždy stejný. Hráče nejdříve navnadit a poté obrát o peníze. Každá hra nabízející možnost hmotné nebo finanční výhry může vést k patologickému hráčství.⁴ Patologické hráčství se nelze vyloučit ani u stírácích losů. Sice se jedná o malé částky, nebezpečí ale tkví v tom, že sázející se dozví

¹ NEŠPOR, K. *Už jsem prohrál dost*. Praha : Portál, 2006, s. 12-13.

² FROUZOVÁ, M. *Gambling – metodická příručka pro prevenci gamblingu*. SZÚ, 1997, s. 15.

³ KOHOUT P.: *Jsem hazardní hráč, aneb zpověď bamlbera*. Praha : Grada Publishing 2000, s. 12.

⁴ JONÁKOVÁ D.: *Hráčství – droga nových rozměrů*. Praha : Linde 1999, s. 14.

výsledek velmi rychle a vzápětí může sázku opakovat. Pokusím se vyjmenovat a krátce popsat ty nejzákladnější formy hazardních her.

1.2.1. Hazardní a nehazardní automaty

Po listopadu roku 1989 tato forma hazardní hry jednoznačně převládá u lidí, kteří mají vážné problémy, kvůli nimž se chtějí léčit.⁵ Automaty mohou být buď zábavní, nebo tzv. výherní. U zábavních automatů si hráč kupuje čas. O hazardní hru se tedy nejedná. U tzv. výherních (přesnější název je hazardních) automatů si zákazník kupuje možnost výhry. Jde tedy o hazardní hru. Výherní automaty se ještě někdy dělí na „lehké“ a „těžké“ podle výše vkladu a podle toho, jak vysoký obnos může hráč vyhrát. Toto dělení je ale z mnoha důvodů nejasné, protože to, co je pro jednoho malá prohra, může znamenat pro jiného katastrofu. Konstrukce některých automatů umožňuje vyměnit program, takže se z „lehkého“ může rychle stát „těžký“.⁶

Zábavní automaty sice neumožňují hazardní hru, ale i ony mají svá rizika. Dítě, které u nich bude trávit hodně času, nebude mít čas na školu, nezíská potřebné dovednosti v mezilidských vztazích, může zaostávat za svými vrstevníky i v jiných směrech. Velmi rizikové je pro děti a dospívající také násilí a riskování v mnoha počítačových hrách.⁷

1.2.2. Kasina

Kasina jsou pro širší vrstvy méně přitažlivá, jsou však mimořádně nebezpečná. Velká výhra může vyvolat patologické hráčství. Velká prohra, i když se vždy nemusí jednat o patologické hráčství, může způsobit spoustu životních problémů a duševních krizí.⁸

⁵ NEŠPOR K., *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou*. 2., rozšířené vydání, Praha : Sportpropag 1999, s. 20.

⁶ CHÝMAL M., *Jak jsem si dal automat*. Olomouc : Alda 1999, s. 16.

⁷ PROVAZNÍKOVÁ H., VANÍČKOVÁ E., *Ohrožené děti*. Praha : Růžová linka 1998, s. 28.

⁸ TUČEK J., DOLINOVÁ M.: *Kasina, aneb co nevíte o nejrychlejším hazardu*. Praha : Euromedia Group – Ikar, 2001, s. 13.

1.2.3.Sportovní sázky

V dnešní době velmi rozšířená hazardní hra. Mnoho lidí má toto sázení jako koníček, ale samozřejmě jsou i lidé, kteří tomuto naprosto podlehnou a z koníčku se může stát velký problém a patologické hráčství.

1.2.4.Karetní hry

Karetní hry mají svůj původ ve dvanáctém století a pocházejí z Číny. Ne každá karetní hra je hazardní, ale hazardní karetní hry jsou rozšířeny. Velmi nebezpečná je kombinace karetní hry a alkoholu. Ten totiž může u hráče otupit zbytky zdravého rozumu. Problémy se hrou jedince převedou k dalšímu pití. Výsledkem bývá kombinovaná závislost. Důležité je, aby takový hráči přestali jak s pitím alkoholu tak s hraním.⁹

Ani tento výčet různých forem hazardní hry není zdaleka úplný. Hranice mezi hazardní a nehazardní hrou je velmi neostrá. Stejná hra může být hazardní, pokud se v ní hraje o peníze a nehazardní, hraná „jen tak“.

1.3.Ohrožené skupiny

Patologické hráčství podobně jako problémy s alkoholem nejsou vrozené, proto jsou patologickým hráčstvím ohroženi všichni, některé skupiny lidí jsou však ohroženi více než jiní.¹⁰

1.3.1.Mladí lidé

U dětí a dospívajících vznikají závislosti všeho druhu a také patologické hráčství mnohem rychleji.¹¹

⁹ NEŠPOR K., *Návykové chování a závislosti*. Praha : Portál 2000,s. 26-27.

¹⁰ MARHOUNOVÁ, J., NEŠPOR, K. *Alkoholici, fetišáci a gamblaři*. Praha : Empatie: národní centrum podpory zdraví, 1995, s. 13.

¹¹ PROVAZNÍKOVÁ H., VANÍČKOVÁ E.: *Ohrožené děti*. Praha : Růžová linka 1998,s. 19.

1.3.2. Muži

Muži jsou patologickým hráčstvím ohroženi více než ženy. Nyní se patologické hráčství vyskytuje i u žen, ale v mnohem menším měřítku. Na rodinu a výchovu dětí to ovšem působí ještě mnohem hůře než patologické hráčství mužů.¹²

1.3.3. Profesionální hráči

Profesionální hazardní hráč, který se naučil různé triky, podvody a dovednosti je schopen na hazardní hře nějaký čas vydělávat. Typické je to především pro karbaníky. Riziko, že propadnou patologické hráčské vášni je u této skupiny značné. U člověka, který se dříve dokázala hazardní hrou živit, v okamžiku kdy se z něj stane patologický hráč, je schopen na všechny zkušenosti a finty zapomenout. Začne hrát nesmyslným způsobem.¹³

1.3.4. Nebezpečná povolání

Nebezpečným povoláním jsou myšlena ta, při kterých přichází člověk do styku s hazardní hrou a kde se pohybují málo kontrolovaným způsobem volné finanční prostředky např. číšníci, kteří pracují v podniku, kde jsou výherní automaty. Nebezpečná jsou také povolání s velkými a nepravidelnými příjmy a ta, kde se pracuje s velkými finančními prostředky v hotovosti.¹⁴

1.3.5. Hyperaktivní děti s poruchou pozornosti

Je zajímavé, že přestože tyto děti často nevydrží klidně sedět ani jednu vyučovací hodinu, dokáží u automatu trávit bez přerušení i několik hodin. I když je většinou lákají jen tzv. „zábavní“ automaty, tyto děti si zvykají na herny, mají před očima negativní vzory hazardních hráčů, mohou se vzdalovat reálnému světu a trpí jejich páteř a celý pohybový systém.¹⁵

¹² MARHOUNOVÁ J., NEŠPOR K., *Alkoholici, fetišci a gambláři*. Praha : Empatie : národní centrum podpory zdraví 1995, s. 14.

¹³ NEŠPOR K., *Návykové chování a závislosti*. Praha : Portál 2000, s. 19-20.

¹⁴ Kolektiv autorů : *sociálněpatologické jevy, gambling, drogové závislosti, lichva*. Brno : Drom 2004, s. 23-25.

¹⁵ PROVAZNÍKOVÁ H., VANÍČKOVÁ E., *Ohrožené děti*. Praha : Růžová linka 1998, s. 17-18.

1.3.6. Nezaměstnaní

Jedno latinské přísloví říká, že : „Zahálka plodí neřest“. Toto přísloví by se dalo krásně použít pro tento případ. Ale frekventovanější je situace, že nezaměstnanost je častěji důsledek hazardní hry nežli její příčinou.¹⁶

1.3.7. Někteří další

Do této skupiny zajisté patří děti citově strádající, na které neměli rodiče čas, ti, kdo mají problémy s alkoholem, lidé v obtížné životní situaci, ti kdo přeceňují význam peněz a tak dále.¹⁷ Ohrožena je za určitých podmínek teoreticky značná část lidí.

1.4. Rozvoj patologického hráčství

Ne každý kdo prohraje větší množství peněz, je patologický hráč. Patologickým hráčem není člověk, který za jedinou noc prohraje několik set tisíc a pak se z toho zhroutí. Nebo mladík, který si přijel do Prahy něco hezkého koupit a místo toho prohrál všechny peníze už v herně na nádraží a když odchází nechápavě si nahlas říká : „Je možný, že jsem takovej blbec?“¹⁸ Hazardní hra se podobá alkoholu nebo drogám. Ty také působí spoustu problémů i lidem, kteří na nich závislí nejsou. Podobně jako alkohol a drogy může vést i hazardní hra ke vzniku patologického návyku.¹⁹ Následující rozdělení dráhy patologického hráče do stádií nemoci a uzdravování pochází ze Spojených států, kde mají s touto problematikou dlouhodobé a rozsáhlé zkušenosti.

1.4.1. Stádia nemoci

Doba trvání tří stádií nemoci – stadium výher, stadium prohrávání a stadium zoufalství - bývá různá. Jeden až tři roky je plně postačující doba. U dospívajících a dětí bývá průběh ještě podstatně rychlejší. Někdy stačí několik týdnů nebo měsíců. Každý se nemusí dostat od stádia výher až do stádia zoufalství. Čím dříve si hráč uvědomí nebezpečí a rozhodne se

¹⁶ NEŠPOR, K. *Už jsem prohrál dost*. Praha : Sportpropag, 2006, s. 32.

¹⁷ NEŠPOR K., *Hazardní hra jako nemoc*. Ostrava : Nakladatelství Aleny Kutilové 1994, s. 18.

¹⁸ NEŠPOR K., *Už jsem prohrál dost*. Praha : Sportpropag 2006, s. 25.

¹⁹ NEŠPOR K., *Návykové chování a závislosti*. Praha : Portál 2000, s. 22.

s hrou přestat, tím je to snazší a tím větší má naději, že se mu to podaří. Profesionální léčba může poctivou snahu o překonání problému podpořit a cestu ke zdravému způsobu života usnadnit.

I. Stádium výher

Podobně jako mnoho jiných problémů i patologická hra začíná nenápadně. Občasné hraní zprvu nepřináší větší problémy. Velmi časté jsou fantazie o velké výhře. Neštěstím, které celý průběh podstatně urychluje, bývá velká výhra. Hráč touží výhru zopakovat, vyhrát ještě více. Má růžové představy a hýří optimismem, pro který nejsou důvody. Zvyšuje sázky a hraje častěji. Jestliže začínal hrát ve společnosti, přechází k osamělé hře. Často se chlubí, že vyhrál, i když to vůbec nemusí být pravda. Člověk, který se dostane do tohoto stádia, může buď svůj problém řešit a přestat hrát, nebo pokračovat do dalšího horšího stádia.

II. Stádium prohrávání

V této fázi už většinou jde o patologické hráčství. Člověk v této pozici myslí hlavně na hraní a s hrou nedokáže přestat. Dlouhá období prohrávání mohou být střídána pokusy hru regulovat nebo s ní přestat. Hra už je často financována z půjčených peněz. Své hraní hráč skrývá před rodinou a blízkými lidmi. Začíná se chovat ke druhým bezohledně. Splácení dluhů odkládá a vypůjčuje si znovu větší částky peněz. Trpí zaměstnáním. Hráč má na svou práci čím dál tím méně času a energie. V rodině se objevují vážné problémy. Rodinný život v této fázi je nešťastný. Člověk, který dospěl až sem, se stává neklidný, podrážděný a uzavřený. Zanedbává své zdraví. Přestává být schopen splácet dluhy. Může se snažit získávat peníze nezákonně. Člověk, který se dostane sem, může buď svůj problém řešit a přestat hrát nebo pokračovat do ještě horšího stádia.

III. Stádium zoufalství

Pověst hráče je poškozena. Přichází soudní jednání, podmíněné nebo nepodmíněné tresty, odcizení od rodiny i přátel, osamělost. Stále více času tráví hráč hrou nebo fantaziemi o ní. Dále prohrává. Má tendenci obviňovat z odpovědnosti za své neštěstí druhé. Lituje se, propadá depresi a beznaději. V této fázi se hráč může dopustit i závažnějších trestných činů. Typické jsou krádeže, zpronevěry, podvody. Rodiny se rozpadají. Většina hráčů je v této fázi

již rozvedená. Někteří uvažují o sebevraždě nebo za sebou mají sebevražedné pokusy. Řada z nich se hroučí. Někteří se snaží unikat k alkoholu nebo jiným návykovým látkám. To jejich situaci ještě zhoršuje. V době, kdy nehrají, sílí jejich neklid, podráždění. Jsou čím dál nešťastnější.²⁰

1.4.2. Stádia uzdravování

V tom jak dlouho trvá stádia uzdravování jsou velké rozdíly. Velmi přibližně lze říci, že u většiny lidí, když jde vše dobře, zabere každé stádium uzdravování asi rok.

I. Stádium kritičnosti

Hráč poctivě hledá pomoc, postupně získává naději. Opouští svět fantazií a přijímá skutečnost. Přestává hrát. Začíná uvažovat odpovědně. Chladnokrevně provede svou finanční inventuru a sestaví plán splácení dluhů. Uvažuje jasněji. Je schopen lépe uspokojovat své skutečné potřeby, včetně duchovních. Začíná řešit problémy a správně se rozhoduje. Vrací se do zaměstnání.

II. Stádium znovuvytvoření

Na základě svého finančního rozpočtu začíná splácet dluhy. Má jasné a konkrétní plány, jak postupně nahradit škody, které způsobil. Je více schopen přijímat své silné i slabé stránky. Vztahy v rodině se zlepšují. Bývalý hráč si nachází nové zájmy a záliby. Postupně se mu vrací sebeúcta. Rodina a přátelé mu začínají více důvěřovat. Je schopen stanovit si kvalitní cíle pro život. Pokud je to třeba dokáže řešit spory s úřady nebo soudy. Je trpělivější. Více času tráví s rodinou. Postupně se mu vrací klid.

²⁰ JONÁKOVÁ D., *Hráčství – droga nových rozměrů*. Praha : Linde 1999, s. 28-35.

III. Stádium růstu

Bývalý hráč se přestává zabývat myšlenkami na hru. Pohotově řeší různé problémy, které mu život přináší. Začíná chápat sám sebe a rozumět si. Začíná chápat druhé. Je schopen projevit druhým lidem náklonnost a pomáhat jim. Nachází nový způsob života.²¹

2.TĚLESNÉ ZDRAVÍ PATOLOGICKÝCH HRÁČŮ

Američtí lékaři přirovnávají patologické hráčství k závislosti na kokainu. V obou případech dochází k nebezpečnému vybičování tělesných funkcí a pak ke stavům vyčerpání.²² Z toho vyplývají i rizika patologického hráčství pro tělesné zdraví :

- Z důležitých orgánů je ohroženo srdce. Jak jsem již zmínila, většina patologických hráčů jsou muži, u nichž je vyšší riziko srdečních chorob než u žen i za normálních okolností. Patologické hráčství toto riziko ještě zvyšuje. Může za to stres spojený s hrou, často chaotický způsob života a vleklé vyčerpání.
- Zhoršovat se mohou i další nemoci související se stresem : vysoký krevní tlak, vředová choroba žaludku a dvanáctníku, střevní nemoci, cukrovka. Vyšší nebezpečí těchto chorob a různých duševních problémů je i u příbuzných, protože i oni bývají vystaveni nadměrnému a dlouho trvajícím stresu. Měli by tedy svému zdraví věnovat zvýšenou pozornost.
- Mnoho hodin strávených vysedáváním u hracích automatů a stres působí nepříznivě zejména na krční a bederní páteř a může vést k bolestivým potížím.
- Některé formy hazardních her přetěžují zápěstí a podobně jako dlouhodobá práce s počítačem mohou vyvolat bolestivé obtíže v této oblasti.
- Přetíženy bývají i oči.
- Zaujetí hrou u patologických hráčů přináší zanedbání péče o zdraví. U hráčů se tedy můžeme setkat s opomíjenými a neléčenými nemocemi (např. chrupu).
- Zanedbávání výživy, často jednostranná strava, chudé a nezdravé jídlo.
- Zvyšuje se riziko tělesných problémů působených alkoholem, tabákem a jinými návykovými látkami.²³

²¹ NEŠPOR K., *Hazardní hra jako nemoc*. Ostrava : Nakladatelství Aleny Krtilové 1994, s. 22-30.

²² NEŠPOR K., *Už jsem prohrál dost*. Praha : Sportpropag 2006, s. 18.

²³ NEŠPOR K., *Hazardní hra jako nemoc*. Ostrava : Nakladatelství Aleny Krtilové 1994, 31-36.

3.LÉČBA PATOLOGICKÝH HRÁČŮ

Patologické hráčství se dá úspěšně léčit. Svědčí o tom zkušenosti z mnoha zemí, např. Německa nebo ze Spojených států, i zkušenost v České republice. Pro patologické hráče, kteří se v důsledku hraní dopustili i trestních činů a nebyli před tím trestáni, je podle zahraničních odborníků mnohem efektivnější a vhodnější léčba než trest.²⁴ Léčení může probíhat společně s léčbou lidí závislých na alkoholu a jiných drogách. Důvodem je okolnost, že při léčbě patologického hráčství se používají podobně postupy jako při léčení závislosti na alkoholu a jiných návykových látkách.²⁵ Nebo se patologičtí hráči mohou léčit na specializovaných odděleních. Existují také doklady o účinnosti svépomocných příruček. Jsou vhodné zejména tam, kde není problém příliš pokročilý.

Při léčbě patologických hráčů se nejčastěji využívají tyto metody a postupy:

- posilování motivace
- kognitivní restrukturační oprava typických chyb myšlení
- dobrá organizace času, zdravý životní styl, střední míra zátěže
- opatrné nakládání s penězi (účast dalších osob)
- dluhy splácet postupně a plánovitě
- souběžné léčení jiných návykových poruch (např.alkohol)
- desenzitizace
- nácvik zvládnání obtížných situací
- krizová pomoc
- farmakoterapie (antidepresiva)
- relaxační techniky
- techniky jak zvládnout bažení
- rodinná terapie
- svépomocné organizace
- dlouhodobá léčba, která je na začátku abstinence velmi intenzivní.²⁶

²⁴ POKORNÝ V., TELCOVÁ J., TOMKO A., *Patologické závislosti*. Brno : Nakladatelství ústavu psychologického poradenství a diagnostiky 2002, s. 25-32.

²⁵ MARHOUNOVÁ J., NEŠPOR K., *Alkoholici, fetišáci a gambláři*. Praha : Empatie – národní centrum podpory zdraví 1995, s. 26.

²⁶ NEŠPOR K., *Hazardní hra jako nemoc*. Ostrava : Nakladatelství Aleny Krtilové 1994, s. 39 – 46.

4.NEJČASTĚJŠÍ HRÁČSKÉ BLUDY

Tuto kapitolu jsem do své práce zařadila kvůli tomu, abych nastínila jakými představami se patologičtí hráči zabývají a o čem jsou přesvědčeni.

- *Blud o rychlém zbohatnutí* : Pro aktivního patologického hráče není nic nebezpečnějšího, nežli výhra. Každá výhra totiž patologické hráčství zhoršuje. Je totožná jako infekce pro otevřenou ránu. Po velkých výhrách přichází ještě větší prohry. Kdo se chce mít dobře, ať rozvíjí svůj talent, dovednosti a schopnosti. Měl by přemýšlet o tom, čím by mohl být druhým lidem i sobě prospěšný.
- *Blud o zajímavosti hry* : Označovat počínání patologického hráče za zábavu je naprostý omyl. Je to tvrdá, nevděčná, nesmyslná, namáhavá a jednotvárná práce, kterou hráč těžce a bez odměny naplňuje často více než jeden pracovní úvazek. Kdo chce žít skutečně zajímavě, měl by mít kvalitní zájmy a záliby, zajímat se o kulturu, setkávat se s lidmi, od nichž se může něčemu naučit.
- *Blud spořitelny* : Nebezpečný je blud v tom, že by patologický hráč mohl někdy vyhrát nazpět ztracené peníze. Vlastně si tak plete hernu, kde jeho peníze nenávratně zmizely, a pobočku spořitelny, kde by si je mohl vyzvednout, kdyby je tam ovšem uložil. I kdyby někdo trochu peněz nazpět vyhrál, tím by se jen posílilo patologické hráčství. Náhodná výhra by připravila půdu pro další prohry a další zbytečné utrpení. Tento blud se dá vyléčit tak, že prohraným penězům hráč zamává a uvědomí si, že už je nikdy neuvidí.
- *blud o úniku a odreagování* : Dle tohoto bludu se dá hazardní hrou uniknout před neřešenými osobními, rodinnými, citovými nebo pracovními problémy. To se samozřejmě nedá. Neřešený problém v době hraní nezmizí, ale většinou narůstá a hra k tomu přispívá. Probuzení ze světa fantazií dříve nebo později přijde. Ovšem čím později, tím bolestnější je návrat do reality.
- *blud o vlastní genialitě* : Patologičtí hráči si v obtížné životní situaci dlouho mysleli, že objevili „systém“ jak obelstít automat, ruletu či jiný druh hazardu. Mezi takovými lidmi můžou být lidé prostší, ale i například vysokoškolsky vzdělaný člověk. Čím dříve si tito lidé uvědomí, že je to omyl, tím je to pro ně lepší.
- *blud o tom, že já to mám přece pod kontrolou* : Takový člověk mylně předpokládá, že on se přece patologickým hráčem stát nemůže. Úzce souvisí s předchozím bludem. Řada lidí se považuje za „silné jedince,“ kteří „do toho nikdy nespadnou.“ Hazardní

hra, podobně jako návykové látky, je nebezpečná právě proto, že ji lidé podceňují. Patologické hráčství často vzniká nepozorovaně právě u lidí, kteří si myslí, že jim se to nemůže stát.

- *blud o tom, že se nikdo nic nedozví* : Patologický hráč, který v hazardní hře pokračuje a jehož problémy narůstají, nemůže svůj problém tajit do nekonečna. Lépe, nežli uvažovat o způsobech, jak problém zakrývat je uvažovat o tom, jak ho překonat.
- *blud o štědrých automatech a laskavé štěstěně* : Představa o automatech, které rozdávají na potkání peníze, za něž pak patologický hráč nakoupí dárky pro rodinu je opravdu naivní. Spíš přispívají na luxusní automobil nebo exotickou dovolenou pro majitele herny.
- *blud o výhře* : „Přestanu s tím, až vyhraji hodně peněz“. Bažení po hazardní hře zvyšuje nejvíc právě výhra. Velká výhra by znamenala ještě větší prohry.
- *blud o odpovědném hráči* : Při hazardní hře jsem se snažil starat o rodinu. Ale rodina trpěla nejen finančně, ale i nedostatkem času, nervozitou, podrážděností, nespolehlivostí a lhaním.
- *blud o nóbl společnosti* : Při hazardní hře se dostanu do vznešené společnosti. Naopak při dostatečné vytrvalosti v hazardní hře se lze dostat do společnosti osob ve výkonu trestu.
- *blud o kamarádovi* : Automat mi dělá společnost, bliká, někdy i mluví. Hazardní hry vedou k samotě, vzdalování se od přátel i od rodiny a k opuštěnosti.
- *blud o nedokončenosti* : Pocit nedokončenosti, rozdělané práce, kterou je třeba dokončit a uzavřít výhrou. Tento pocit hazardní hra nezmírní, ale prohloubí.
- *blud o účelu peněz* : Tento blud říká, že peníze slouží hlavně k hazardní hře. Ve skutečnosti mají peníze sloužit k přiměřené péči o sebe, rodinu apod.
- *blud o dlužích* : Někteří patologičtí hráči si myslí : „Můj problém jsou dluhy, kdybych je neměl, je všechno v pořádku.“ Ve skutečnosti je problémem patologické hráčství samo, finanční situaci může dlouhodobě zlepšit jedině zvládnutí návykového problému.
- *blud o tom, že když člověk vyhrál jednou, musí vyhrávat pokaždé* : Jak již bylo několikrát řečeno, výhra je pro patologického hráče tím největším nebezpečím. To, že člověk jednou vyhraje, není důvodem k dalším výhrám, ale k dalším prohrám.²⁷

²⁷KOHOUT P., *Jsem hazardní hráč, aneb zpověď gamblera*. Praha : Grada Publishing 2000, s. 20-28.

5.BAŽENÍ

Jedním ze společných rysů pro všechny závislosti může být bažení neboli craving. Toto slovo se dá definovat jako velmi silná touha. Bažení se dá rozdělit na *tělesné* a *psychické*. *Tělesné bažení* vzniká při odeznívání účinku u návykové látky nebo bezprostředně po něm. *Psychické* (pro nás důležité) se objevuje i po delší abstinenci. Nejsilnější bažení je v situaci, kdy je předmět bažení dostupný (např. bažení po hazardní hře je silnější v herně než v cele předběžného zadržení). Bažení je velmi silné v počátcích abstinence.²⁸

5.1.Zvládání bažení a způsoby sebeovládání

Často se stává, že i člověk, který kvůli hazardní hře hodně zkusil a je odhodlán s ní přestat, dostane silnou chuť hrát.²⁹

5.1.1.Přehled možností jak bažení zvládnout :

Dr. Nešpor uvádí, že bažení není jednorázová záležitost. Bažení se může za různých okolností znovu vracet a je třeba ho znovu a znovu překonávat. Uvádí se několik způsobů, jak bažení zvládnout. Každý člověk využívá různé způsoby k překonání bažení. Vhodné je vytvořit si určitý rituál zvládání bažení, při kterém se bude používat některý z osvědčených způsobů. V případě, že by ale uvedený způsob ke zvládnutí bažení nestačil, nebo by nebyl v určité situaci použitelný, je výhodné mít k dispozici rozsáhlejší rejstřík alternativních způsobů, jak bažení překonat :

- *Rozpoznání patologického hráčství v převlecích*

Patologický hráč si neuvědomí, že když si zahráje dostane se do dalších problémů.

Patologické hráčství neřekne : „Pojď si zahrát, ať se dostaneš do problémů.“ Místo toho se často snaží člověk obelstít řečmi jako: „Jenom se do herny podíváš a hned půjdeš domů.“

K sebeobraně abstinenta patří umět takové řeči poznat.

- *Nepřipomínat si prožitky související s hazardní hrou, zejména ne výhry*

To je minulost, která se už nevrátí. Patologický hráč by se dalším hraním vystavoval zbytečnému utrpení.

²⁸ NEŠPOR K., CSÉMY L., *Bažení (craving). Společný rys mnoha závislostí a jeho zvládnutí*. Praha : Sportpropag 1999, s. 17-18.

²⁹ FROUZOVÁ M., *Gambling – metodická příručka pro prevenci gamblingu*. SZÚ 1997, s. 23.

- *Pasivně pozorovat myšlenky a pocity a nereagovat na ně*

Přijde-li myšlenka na hru, pozorovat tuto myšlenku, jakoby patřila někomu jinému, pozorovat ji klidně, s odstupem a nereagovat na ni. Je to jedna z neúčinnějších způsobů jak ji udržet vládu nad sebou.

- *Signál, talisman, deník, symbol připomínající odhodlání nehrát*

Může to být fotografie dětí, náboženský symbol, další možností je sova nebo slon – o obou se tvrdí, že představují moudrost a rozvážnost. Symbol je dobré si představit, kdykoliv se objeví myšlenka na hazardní hru.

- *Prostě vydržet*

Chut' hrát, dříve nebo později, odejde tak, jako přišla. Ve výhodě je člověk, který se v okamžiku krize nenachází v herně a nemá u sebe velký finanční obnos.

- *Připomínat si výhody nehraní nebo v ohrožení nevýhody hazardní hry*

Zvyšuje to tak motivaci k pozitivní změně i odolnost. Je možné sáhnout i po drsnější metodě a připomenout si nepříjemné hráčské zkušenosti z minulosti. Lze si vybrat to, čeho se hazardní hráč v souvislosti se hrou nejvíc bojí (samota, vězení..)

- *Přeladění*

Udělat si radost, přeladit se relaxací, cvičením, procházkou v přírodě, spánkem..Napětí a neklid provázející touhu hrát mírní namáhavější tělesná práce nebo přiměřené cvičení. Pomáhá plavání, běh, jízda na kole nebo jiný sport.

- *Nabídnout lepší možnost sám sobě*

Do této skupiny patří např. kutilství, hudba, četba, kultura...

- *Odložit zbytečné starosti*

Nestrachovat se, jak dokáží abstinovat celý život, ale abstinovat dnes. A z té přítomnosti se pak stávají týdny, měsíce roky.

- *Hovořit s někým, kdo pochopí a pomůže*

Je velmi důležité, když si hráč může s někým o svých problémech pohovořit. Mohl by to být někdo z rodiny, ale ani blízký příbuzný často nepochopí duševní stavy postiženého hráčskou vášní. Vhodným člověkem bývá i dostatečně zkušený lékař nebo psycholog. Svěřit se je také možné v rámci svépomocné organizace Anonymních hráčů. Kdo nemá možnost v době krize s někým důvěryhodným hovořit, může napsat dopis, zatelefonovat známým nebo na linku telefonické pomoci či centrum krizové intervence. Lze si vést deník. Je to taková určitá forma rozhovoru se sebou, případně s tím, kdo to bude číst.³⁰

5.2. Rozdíl mezi sebeovládáním a bažením

Sebeovládání a bažení není totéž. Člověk může mít bažení po hazardní hře, ale může se při tom ovládat. Bohužel platí i opak. Člověk nemusí cítit bažení a ovládat se nemusí. Ale je pravda, že když se podaří oslabit bažení, většinou se tak podstatně zlepší i sebeovládání. Zhoršené sebeovládání působí většinu problémů. Bažení ale není to nejhorší, co se může patologickému hráči stát. Jsou totiž lidé, kteří žádné bažení necítí, ale dostanou se do recidivy proto, že v rizikové situaci (např. v herně) začnou jednat automaticky (nechají tam všechny peníze). Je to tedy především zhoršené sebeovládání, které roztáčí bludný kruh návykového chování.³¹

5.3. Jak zlepšit sebeovládání

○ *Pracovat s motivací*

Jak s motivací negativní (nevýhody návykového chování) i pozitivní motivace (výhody abstinence) : uvědomování rizika a nepříjemné důsledky recidivy. Naopak uvědomování si výhod sebeovládání. Po zvládnutím situace je dobré se vhodným a bezpečným způsobem odměnit

- Nepřetěžovat se
- Nepřepínat své sebeovládání kvůli zbytečnostem
- Odvedení pozornosti
- Rozpoznat nebezpečná místa a situace a vyhnout se jim
- Doléčovat se

³⁰ NEŠPOR, K. *Jak zlepšit sebeovládání*. Ústí nad Orlicí : Oftis, 2007, s. 26-30.

³¹ NEŠPOR K., CSÉMY L., *Bažení (craving). Společný rys mnoha závislostí a jeho zvládnutí*. Praha : Sportpropag 1999, s. 21-24.

- Přiměřený odpočinek i spánek
- Svěřit se druhému člověku
- Na zvládnutí obtížné situace se předem připravit
- Poznat bažení, dokud je slabé a dá se snadno překonat
- Opatřit si informace
- Nejednat automaticky, zpomalit, své jednání důkladně promyslet předem
- Relaxace³²

5.4.Co sebeovládání zhoršuje

Veškerý opak již výše uvedeného. Nejhorším nepřítelem je hazardní hra, alkohol nebo jiná návyková látka, protože u závislých vyvolává bažení a sebeovládání zhoršuje i u lidí, kteří závislí nejsou. Sebeovládání také zhoršují únava, nevyspání, stres, silné emoce, nedostatek tekutin v těle, nevhodná společnost nebo samota, zátěžové životní události, neinformovanost a nepřiznání si závislosti, automatické bezmyšlenkovité závislosti jednání a další podněty aktivující závislost.³³

6.RECIDIVA

Na recidivu se můžeme dívat ze dvou úhlů pohledu. Ten první znamená nebezpečí, ten druhý příležitost. Recidiva znamená krizi a je nebezpečná tím, že se patologický hráč po kratší, nebo i dlouhé době vrací k hazardní hře. Příležitost spočívá v tom, že chyby mohou člověka hodně naučit a že je pak opatrnější. Recidiva je vážná věc a vyžaduje pozornost. Dá se přemoci. Chyba je recidivu přecenit. Recidiva neznamena slabou vůli. Neznehodnocuje ani to dobré v životě, co se uskutečnilo v období rozumného jednání před ní. Čím dřív je zastavena, tím snadnější bude na to dobré v životě navazovat. Recidiva neznamena, že nemá smysl se snažit. Znamená pravý opak.³⁴

³² NEŠPOR K., *Jak zlepšit sebeovládání*. Ústí nad Orlicí : OFTIS 2007, s. 13-15.

³³ NEŠPOR K., *Jak zlepšit sebeovládání*. Ústí nad Orlicí : OFTIS 2007, s. 15.

³⁴ NEŠOR K., *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou*. 2., rozšířené vyd., Praha : Sportpropag 1999, s. 21-26.

6.1.Co je nutné v případě recidivy učinit?

1. *Recidivu co nejrychleji zastavit.* Najít pomoc. Pomocí může být odborník, centrum krizové intervence, linka telefonické pomoci, blízký člověk, zdravotnické zařízení.
2. *Až se podaří recidivu zastavit, přemýšlet o tom, v čem byla tato zkušenost užitečná.* Dobré je si o tom moci s někým rozumným pohovořit.³⁵

6.2.Prevence recidivy

Velmi důležité je dokázat recidivě předejít. Udržovat si dobrý tělesný a duševní stav. Život bez hazardní hry je pro patologické hráče trvalým úkolem. Je možné prevenci recidivy rozdělit do tří skupin.

1.Prevence recidivy na úrovni myšlení

Sem patří likvidování nebezpečných fantazií. Snění o velké výhře. Nejdůležitější je zlikvidovat veškerá falešná očekávání od hazardní hry. Do této úrovně se dají zařadit i oblasti týkající se vztahů. Velmi častou chybou myšlení je, „že budu šťastný až...“ (až splatím dluhy, až vyhraji, až dokážu druhým..). Je to velký omyl, jelikož štěstí v budoucnu neexistuje. I když se dosáhne cíle, může prožitek kazit jiná záležitost. Šťastní můžeme být teď, v přítomnosti. Mít radost a být v životě spokojený i v obtížných situacích. To vše se dá naučit.

2.Prevence recidivy na úrovni pocitů a emocí

Nebezpečné emoce, které mohou vést k recidivě jsou : samota, hněv, úzkost, vyčerpání, nuda, ale také radost.

Dobrym způsobem, jak se emočně přeladit je trochu vydatnější tělesná aktivita (práce, cvičení, plavání apod.). Příznivě také působí relaxace. Nejlepším lékem na vyčerpání je přiměřený odpočinek. K zvládnutí nebezpečných emocí můžeme použít i rozum. Překonat nudu chce tvořivost a vynalézavost. Důležité je také zvyšovat svou odolnost vůči zklamání. Dospělý člověk se postupně učí přijímat nevyhnutelná omezení.

³⁵ NEŠPOR K., CSÉMY L., SOVINOVA H., *Programy prevence závislosti a možnosti jejich hodnocení.* Praha : Centrum zdraví 1998, s. 28-31.

3.Prevence recidivy na úrovni chování. Být fit a nehrát.

Psychoterapie přináší možnost o svých problémech mluvit s někým, kdo má pochopení. Prevenci na této úrovni pomáhají veškeré aktivity neslučitelné s hazardní hrou. Např. výlet do přírody s rodinou, práce na zahradě... Někteří lidé, když přestanou hrát, cítí napětí a neklid. Většinou to ale netrvá dlouho. Pro tyto lidi je důležité objevovat nebo znovu objevovat prosté a příjemné radosti života. Zázračným lékem, který léčí spoustu nemocí včetně patologického hráčství, je rozumný způsob života. V něm by měla být rovnováha mezi prací a povinnostmi na jedné a odpočinkem a kvalitními zálibami na druhé straně.³⁶

7.ÚČINKY PATOLOGICKÉHO HRÁČSTVÍ NA MANŽELKY A PARTNERKY

Život manželky nebo partnerky patologického hráče bývá těžký a prochází určitým vývojem a dělí se na následující stádia :

I.Stádium popírání

Občasné starosti kolem hazardní hry partnera, si žena nechává pro sebe, hru omlouvá, někdy dokonce sama o hazardní hře uvažuje. Partnerovo hazardní hraní stále přijímá. Zjišťuje, že partner neplatí účty. Žena se dosud dá poměrně snadno umluvit, objevují se ale nevysvětlitelné finanční krize, žena ještě přijímá omluvy patologického hráče. Pokud si žena nepočíná rozumně, přechází do dalšího stádia.

II. Stádium stresu

Hazardní hráč tráví s rodinou méně času, objevují se hádky, žena se cítí odmítána, vznáší na patologického hráče požadavky. Žena se také pokouší jeho hazardní hru regulovat, platí za něj účty a dluhy. Někdy se vyhýbá přátelům a dokonce i dětem, aby s nimi nemusela mluvit o svých problémech. Cítí osamělost a velkou nespokojenost. Pokud si žena nepočíná rozumně, přechází do posledního stádia.

³⁶ FROUZOVÁ M., *Gambling – metodická příručka pro prevenci gamblingu*. SZÚ 1997, s. 40-46.

III. Stádium vyčerpání

Roste zmatek, žena hůře uvažuje, má tělesné potíže, klesá schopnost aktivně jednat. Někdy se objevují stavy zuřivosti, nebo pochybuje o svém duševním zdraví. Častá je úzkost a panika. Následují pocity beznaděje, zhroucení, zneužívání alkoholu, rozvod, někdy sebevražedné pokusy nebo myšlenky.³⁷

7.1.Uzdravování manželky nebo partnerky patologického hráče

Dělíme je také na tři stádia.

I.Kritické stádium

Přichází naděje, žena hledá pomoc. V rodině se patologické hráčství začíná brát jako nemoc. Žena znovu nachází přátele a je schopná realistického pohledu na své záležitosti. Žena odmítá platit dluhy, dokáže pracovat se svou nespokojeností. Zmírňují se případné pocity viny.

II. Stádium znovuvytvoření

Vrací se sebedůvěra. Rodina se opět citově sblíží. Začíná mít realistické plány. Roste schopnost řešit problémy a rozhodovat se. Žena si více uvědomuje vlastní potřeby a je schopna je lépe uspokojovat. Zlepšuje se její schopnost dorozumívat se s druhými, lépe druhé chápe a pomáhá jim. Vytváří se rostoucí citová blízkost v rodině.

III. Stádium růstu

Větší citovost a důvěra mezi partnery nebo manžely, lepší schopnost sdílet city. Žena umí pomáhat druhým a někdy i přinášet oběti. Uvolněnost, pocit uspokojení, radost z úspěchu.³⁸

³⁷ NEŠPOR K., *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou*. 2.rozšíření vyd., Praha : Sportpropag 1999, s. 33-42.

³⁸ NEŠPOR K., CSÉMY L., PROKEŠ B., MATANELLI O., MRÁČKOVÁ E., *Alkohol, drogy, hazardní hra a život ohrožující události*. Česká a slovenská psychiatrie 2003, s. 42-48.

7.2. Individuální rozdíly

Stádia rozvoje problému u manželky nebo partnerky a stadia uzdravení nemusí proběhnout tak, jak jsou výše popsána. Problém s hazardní hrou se může podařit zastavit dříve, než by se rozvinul do stádia vyčerpání. Nelze však zaručit, že proběhnou všechna stádia uzdravení tak, jak jsou popsána.

Je důležité myslet na sebe, znamená to např. oddělit finance, myslet na své tělesné a duševní zdraví, což znamená relaxaci, dopřání si potřebného odpočinku a rozptýlení.

Hazardní hra a související problémy vyvolávají v příbuzných nejčastěji zmatek, hněv, bezmocnost, odpor, deprese a úzkost. Ale často s těmito pocity jde ruku v ruce omlouvání hráče a zahlazování nebo zakrývání jeho problémů. Pokud hráč není ochoten své chování změnit (ne pouze slibovat, ale opravdu se změnit), měl by se léčit nebo nést důsledky. Věčné zahlazování potíží nejen že mu nepomáhá, ale přímo škodí.

Patologický hráč často chodí od jednoho příbuzného ke druhému. Většinu z nich si rozhněvá nezaplacenými dluhy a často i krádežemi. Než se příbuzní navzájem domluví a případně se dohodnou na společném postupu, uplyne spousta času a dojde k mnoha mrzutostem. Čím dříve se v rodině domluví a čím z více stran pocítí hráč tlak ke změně, tím větší je naděje na jeho vyléčení.

U patologických hráčů existuje velké riziko sebevraždy. Hráč často odpovídá na varování své ženy, že se s ním rozvede, pokud nepřestane hrát, hrozbou, že se zabije a je i velmi možné, že se o to pokusí, ale sebevražda by v tomto případě nebyla důsledek rozvodu, ale patologického hráčství. Sebevražedný pokus nebo vážné sebevražedné tendence mohou být za určitých okolností i důvodem k nedobrovolné psychiatrické léčbě.

Odbornou pomoc potřebují nejen patologičtí hráči, ale často i jejich rodiny, protože život s člověkem, který má tento problém, je velmi složitý. Jakmile se hráč pro léčení rozhodne, je dobré mu dohodnout návštěvu v příslušném zařízení co nejrychleji, nejlépe ihned. Manželky nebo přítelkyně patologického hráče potřebují vyhledat pomoc podle druhu jejich problému. Často se jedná o právní poradny, manželské poradny, v těžších případech psychoterapie v některých odborných zařízeních.

Asi v polovině manželství patologických hráčů se vztahy výrazně zlepší poté, co muž se hrou skončí. V druhé polovině ne. Je to mimo jiné proto, že v období, kdy člověk trávil mnoho času hazardní hrou, se hromadily neřešené problémy. Manželé nebo partneři si od sebe mohli odvyknout. Může se objevit sexuální nesoulad nebo odlišná vzájemná očekávání. Některé

potíže se časem upraví. Jiné si vyžádají odbornou pomoc např. v poradně pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy.³⁹

8.PATOLOGIČTÍ HRÁČI A JEJICH DĚTI

Patologické hráčství v rodině působí nepříznivě na výchovu dětí a jejich duševní vývoj. Děti často nedokáží problém přesně pojmenovat, většinou však vycítí, že v rodině není něco v pořádku. Mladší děti mají sklon přeceňovat důsledky svého chování a dokonce i myšlení. Dítě si tak může spojit napětí v rodině se svým špatným školním prospěchem nebo s tím, že například neuklízí. Narůstají v něm pocity viny. To je nebezpečné. Dítě musí vědět, že problémy, které mají dospělí mezi sebou, nezavinilo. Hrubou chybou je dělat si z nedospělého dítěte spojence proti tatínkovi, který má problémy s hazardní hrou. Nese to s sebou dvě velké rizika. Dítě není na střet s dospělým problémovým rodičem připraveno. Bude se cítit v ohrožení a nejisté. Bude tak předčasně vyhoštěno z dětského světa, kam patří. Tím, že se dítě proti otci spojí s matkou, může být jeho vztah k němu nebo k jinému muži v rodině narušen. Obnovování je obtížné. Takové dítě se možná bude v budoucnu velmi těžce učit respektovat mužskou autoritu i v situacích, kdy je to potřebné.

Aby se dítě v rodině, kde se nachází patologický hráč, chránilo je nejdůležitější problém s patologickým hráčstvím co nejrychleji a účinně vyřešit. Pokud tento problém trvá, dítě by mělo jasně vědět, že problém a jiné nedobré situace a vztahy v rodině nezavinilo. Úlohu nefungujícího nebo špatně fungujícího táty může částečně převzít strýc, tchán, děda nebo rodinný přítel, či jiná mužská osoba. Při všech problémech a potížích by měla zůstat v rodině atmosféra, která je pro dítě předvídatelná. Mělo by například vědět, že v určitou hodinu bude připraveno jídlo, že se bude pamatovat na oslavu jeho narozenin nebo že se bude vyprávět pohádka na dobrou noc.⁴⁰

9.KDYŽ JE PATOLOGICKÝM HRÁČEM DÍTĚ

Nezletilé dítě nelze vyhodit z domu, nebo ho doma nechat a sám se přestěhovat jinam. To by bylo v rozporu se zákonem. Nezletilé dítě je na rodině v mnoha směrech závislejší než-li

³⁹ NEŠPOR K., *Už jsem prohrál dost*. Praha : Sportpropag 2006, s. 45-52.

⁴⁰ MARHOUNOVÁ J., NEŠPOR K., *Alkoholici, fetišti a gambléři*. Praha : Empatie – národní centrum podpory zdraví 1995, s. 35-48.

dospělý člověk. Rodině to poskytuje větší možnost nátlaku ke změně chování. Je důležité, aby rodiče problémového dítěte dobře spolupracovali. Pokud se to nedaří, mladistvý hráč dovedně využije jejich rozporů, aby mohl v hazardní hře pokračovat. Když rodiče nedokáží řešit situaci sami, měli by uvažovat o poradně pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy, nebo jiné formě profesionální pomoci. Rodič někdy mívají sklon hru omlouvat. Zahlazují maléry dítěte, pomáhají mu. Toto jednání nesmí vést k odkládání skutečného řešení a tím je skutečná změna chování. Pokud toho není dítě samo schopno, musí začít léčba. Většinou jsou to hromadící se problémy, které hráče, ať zletilého nebo nezletilého, přimějí uvažovat o změně.

Často vážně míněná hrozba ústavní výchovy, nebo hrozba ohlášení krádeže v domácnosti na policii mohou přimět dospívajícího přijmout léčbu.

9.1. Čemu se vyhnout?

- Důležité je nepopírat problém a zbytečně neztrácet čas.
- Dítě většinou není schopno poskytnout rozumné vysvětlení, proto je důležité na něm netrvat. Patologické hráčství nemá jedinou příčinou, ale jeho kořeny lze hledat v mnoha rovinách. Uplatňuje se zde nejen osobnost dítěte nebo rodina, ale také dostupnost různých forem hazardní hry, žebříček hodnot ve společnosti další okolnosti.
- Velmi důležitý bod se nazývá : Neobviňovat partnera.
- Nefinancovat hazardní hru je jedna z nejdůležitějších věcí. S tím souvisí i to, aby rodina zabezpečila cenné předměty a nenechala se okrádat.
- Časté bývá vyhrožování od patologických hráčů, proto je pro rodiče důležité nenechat se vydírat. Výhrůžky útekem nebo sebevraždou je častým a oblíbeným způsobem vydírání.
- Fyzické násilí většinou nevede k cíli.
- Neztrácet naději. Problém se dá překonat, i když to může trvat dlouho.⁴¹

⁴¹ NEŠPOR K., *Naše děti a návykové látky*. Praha : Portál 2001, s. 26-34.

10.PREVENCE

Patologické hráčství nemá jedinou příčinu. Proto také účinná včasná opatření zahrnují více rovin. Prevence problémů způsobených hazardní hrou má širší dosah, než-li jen předcházení patologickému hráčství. I jedna velká prohra může způsobit spoustu mrzutostí a problémů, i když se nejedná o patologické hráčství. Naopak velká výhra nebo sny o ní demoralizují a odvádějí člověka od každodenní často skromně placené, ale prospěšné práce. Prevence problémů způsobených hazardní hrou a alkoholem nebo drogami má mnoho společného. Proto také bývá výhodné je spojovat a zasadit do širšího rámce povzbuzování ke zdravému způsobu života.⁴²

10.1.Co může udělat jednotlivec

Především sám hazardně nehrať. Může také před hazardní hrou varovat přátele a známé. To je velmi důležité.

10.2.Co mohou udělat rodiče

- Získat důvěru dítěte, naučit se naslouchat tomu, co dítě říká a věnovat mu potřebný čas
- Opatřit si o hazardní hře a jiných návykových rizikách informace, aby o tom mohli s dítětem mluvit.
- Předcházet tomu, aby se dítě nudilo.
- Stanovit a prosazovat zdravá pravidla. Základním pravidlem pro nezletilé je nikdy nehrať žádnou hazardní hru.
- Být pro dítě dobrým modelem.
- Chránit dítě před nevhodnou společností.
- Posilovat zdravé sebevědomí dítěte a oceňovat jeho upřímnou snahu a úsilí.⁴³

⁴² NEŠPOR K., SCÉMY L., SOVINOVÁ H., *Programy prevence závislosti a možnosti jejich hodnocení*. Praha : Centrum zdraví 1998, s. 21-26.

⁴³ NEŠPOR K., *Naše děti a návykové látky*. Praha : Portál 2001, s. 38-50.

10.3.Co může udělat škola

Může prosazovat zákaz jakýchkoliv hazardních her ve školní budově a jejím okolí. Prevenci problémů působených hazardními hrami je vhodné zasadit do rámce výchovy ke zdravému způsobu života. Pro normální populaci dětí a dospívajících jsou nejučinnější interaktivní programy, při kterých se dítě učí sociálním dovednostem, relaxaci, kde hledat pomoc pro různé problémy atd. Nabízení pozitivních alternativ k rizikovému chování je účinné zejména u dětí a dospívajících se zvýšeným rizikem. Důležitá je také včas poskytnutá léčba.⁴⁴

10.4.Co mohou dělat zaměstnavatelé

Zaměstnanec patologický hráč je něco jako časovaná bomba a může velmi poškodit pověst podniku a způsobit velké ekonomické škody. Prevenci a včasné léčbě proto zejména američtí zaměstnavatelé věnují pozornost. Samozřejmě i v tomto případě se prevence problémů působených hazardní hrou spojuje s prevencí problémů působených alkoholem a drogami a s podporováním zdravého způsobu života zaměstnanců. Důležité je problém co nejdříve rozpoznat a zprostředkovat léčbu. Často se používá ultimátum typu „Buď se půjdete léčit, nebo dostanete výpověď.“⁴⁵

10.5.Co mohou dělat ti, kdo hazardní hru provozují

Měli by ve vlastním zájmu striktně dodržovat věkovou hranici 18 let. Nic totiž nepoškozuje i tak pošramocenou pověst provozovatelů hazardních her jako nezletilí patologičtí hráči. Měli by také umět rozpoznávat patologické hráče a doporučit jim léčbu – peníze, které jim do heren přinášejí, jsou totiž ukradené, vypůjčené nebo zpronevěřené a jsou zdrojem problémů. Patologický hráč by se měl léčit, ne hrát. Konečně zaměstnanci v tomto oboru by zásadně neměli hazardní hru sami hrát. Hrozí jim totiž, ve větší míře než ostatním, nebezpečí patologického hráčství.⁴⁶

⁴⁴ ČASOPIS RODINA A ŠKOLA, *Křehké hranice reality*. 2/2002, s. 6-7.

⁴⁵ NEŠPOR, K. *Už jsem prohrál dost*. Praha : Sportpropag 2006, s. 47-49.

⁴⁶ NEŠPOR, K. *Už jsem prohrál dost*. Praha : Sportpropag, 2006. s. 49 – 51.

10.6.Co mohou dělat sdělovací prostředky

Mohou nabízet lepší možnosti trávení volného času, než je hazardní hra a nabízet pozitivní modely lidí, kteří mají kvalitní záliby a pro něž je práce důležitá sama o sobě. Média by měla dát prostor i debatě týkající se nebezpečí hazardní hry a tomu, jak ho snižovat. Rozhodně by se sdělovací prostředky neměly propůjčit přímé i nepřímé reklamě hazardních her.

10.7.Co může dělat společnost

Účinná prevence zahrnuje snižování poptávky po hazardní hře a snižování její dostupnosti. Poptávku lze snižovat pomocí účinných programů zahrnujících pokud možno více sektorů (jednotlivec, rodina, vrstevníci, škola, pracoviště, sdělovací prostředky atd.). Dostupnost je možné snižovat zákony a omezeními určitých druhů hazardní hry a samozřejmě nekompromisním prosazováním zákona. To se u nás v současnosti neděje. Reklama alespoň těch nejnebezpečnějších forem (ale nejlépe všech forem) hazardní hry by měla být zakázána. Význam má i společenské klima. Ve výhodě je společnost, která nepovažuje peníze za nejvyšší hodnotu a neoslavuje jejich hromadění peněz a ani hazard.⁴⁷ Prevence založená ve společnosti znamená spolupráci různých složek společnosti (rodiče, škola, vrstevníci, zdravotníci, úřady, média, soukromý sektor, zájmové a sportovní organizace mládeže, pedagogicko-psychologické poradny, církve, svépomocné organizace policie atd.) V ideálním případě jsou pak děti a dospívající koordinovaně ovlivňováni z mnoha stran.

11.DRUHY ODBORNÉ POMOCI

11.1.Telefonická pomoc

Důležitou součástí péče o duševní zdraví jsou linky telefonické pomoci a podobná zařízení. Jejich čísla se dají sehnat v telefonním seznamu. Centrum krizové intervence v Psychiatrické léčebně v Praze 8 má číslo 284016666. Zde poskytují informace o další léčbě.

⁴⁷ NEŠPOR, K. *Už jsem prohrál dost*. Praha : Sportpropag, 2006. s. 49 – 51.

11.2. Ambulantní léčba

Ta může znamenat práci v léčebné skupině nebo individuální setkání s terapeutem například 1x týdně. Ambulantní léčení nabízí řada zařízení. K nim patří některé ordinace pro léčbu závislostí, ale i některé poradny pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy nebo někteří privátní psychologové. K ambulantní léčbě je doporučované si najít zařízení, které je blízko bydliště, protože to usnadní dlouhodobou a systematickou spolupráci při léčbě.⁴⁸

11.3. Anonymní hráči

Anonymní hráči jsou společenstvím mužů a žen, kteří navzájem sdílejí zkušenost síly a naděje, aby vyřešili svůj společný problém. Jedinou podmínkou členství je přání přestat hrát. Nevybírají členské příspěvky ani jiné poplatky za členství v Anonymních hráčích, jsou soběstační díky vlastním dobrovolným příspěvkům. Anonymní hráči nejsou spojeni s žádnou sektou, náboženskou denominací, politikou, organizací ani institucí, nemají zájem vstupovat do žádných sporů, podporovat něco nebo se proti něčemu stavět. Prvotním cílem je přestat hrát a pomáhat druhým, nutkavým hráčům, aby i oni přestali. Většina z nich nebyla ochotna si přiznat, že jsou skutečně problémovými hráči. Nikomu se nelíbí připustit, že je jiný, nežli druzí lidé. Nepřekvapuje proto, že pro hráčské kariéry jsou typické marné pokusy dokazovat, že umí hazardně hrát jako druzí. Myšlenka, že někdy a nějak dokáží svoji hru ovládnout je velikou posedlostí každého nutkavého hráče. Že tato iluze trvá, překvapuje. Mnozí k ní lnou i ve vězení, v duševní nemoci nebo ve smrti. Naučili se svému nejvnitřnějšímu já plně přiznat, že jsou nutkaví hráči. To je první krok uzdravení. Je třeba zničit mylnou představu, že ve vztahu k hazardní hře jsou nebo můžou být jako druzí. Schopnost hazardní hru ovládat ztratili. Ví, že žádný skutečný nutkavý hráč se nikdy nenaučí hrát kontrolovaně. Všichni měli občas dojem, že schopnost kontrolovaně hrát znovu získají, ale tato většinou krátká období byla nevyhnutelně následována dalším zhoršením kontroly. To vedlo časem k politováníhodné a nepochopitelné demoralizaci. Jsou přesvědčeni, že patologičtí hráči jejich typu jsou ohroženi progresivní nemocí. Ta se v průběhu času, jestliže se neléčí, nezlepšuje, ale zhoršuje. Proto, aby vedli normální a šťastný život, se snaží v každodenním životě uplatňovat určité zásady.⁴⁹

⁴⁸ <http://www.gamblerhelp.webnode.cz/ambulantni-lecba/>

⁴⁹ NEŠPOR, K. *Už jsem prohrál dost*. Praha : Sportpropag, 2006, s. 86-93.

11.4. Ústavní léčba

Je potřebná tam, kde ambulantní léčení nestačí, kde je riziko sebepoškození nebo kde hrozí pokračování vážných životních komplikací (např. trestné činnosti). I léčení na psychiatrickém oddělení pomáhá překonat krizi a začít znovu. Výhodnější je ale specializovaná léčba.⁵⁰

11.5. Co po ústavní léčbě

Po ústavní léčbě je třeba pokračovat léčením ambulantním a udržovat tak svoji abstinentskou kondici. Léčení není jednorázová akce ale dlouhá cesta. Abstinence často vyžaduje podstatné a trvalé změny způsobu života.⁵¹

11.6. Co dělat když hazardní hráč po ukončení léčby nemá práci

Problém patologického hráče má vnější a vnitřní stránku. Ta vnější se týká praktických záležitostí a vnitřní se týká tělesné a duševní kondice. Obě spolu vzájemně souvisí. Tím, že se udržuje dobrá tělesná a duševní kondice, zlepšuje se i šance v praktickém životě.

1. *Nejdůležitější je najít si novou práci – třeba i v jiném oboru nebo na částečný úvazek.*
2. *Nenechat se odradit případným neúspěchem.*
3. *Obavy ze ztráty zaměstnání nebo nezaměstnanosti jsou často provázeny pocitem úzkosti a smutku. Důležité je se nelítovat.*
4. *Důležité je dívat se do vzdálenější budoucnosti.*
5. *Věnovat potřebnou pozornost rodině a mezilidským vztahům.*
6. *Škodliviny, jako alkohol nebo jiné návykové látky jsou v období životních těžkostí zvláště nebezpečné.*
7. *Ekonomický nedostatek je dobrou příležitostí přehodnotit některé životní hodnoty.*
8. *Kondici pomáhá udržovat také rozumný způsob života – dostatek odpočinku a dostatek aktivit.*⁵²

⁵⁰ <http://www.gamblerhelp.webnode.cz/ustavni-lecba/>

⁵¹ <http://www.gamblerhelp.webnode.cz/dolecovani/>

⁵² NEŠPOR, K. *Už jsem prohrál dost*. Praha: Sportpropag, 2006, s. 61-69.

B Praktická část

12.VÝSLEDKY SONDY MEZI PATOLOGICKÝMI HRÁČI

Výzkum, který jsem uskutečnila je zaměřený na lidi, kteří mají problém se závislostí na hazardních hrách.

12.1.Cíl zkoumání

Jedním z cílů výzkumu bylo zjistit, jací lidé mají s hraním potíže, to znamená jakého jsou pohlaví, věku, vzdělání a zaměstnání. Dalším dílčím cílem bylo proniknout do světa hráčů a zjistit jaké problémy jim osobně hraní přineslo, co se týká výčitek svědomí, lhaní svým blízkým, ztrátám všeho na čem jim záleželo a v neposlední řadě jsem výzkumem chtěla zjistit, zdali tito lidé jsou kvůli hře nebezpeční pro společnost, to znamená zdali jsou schopni kvůli hazardu spáchat i trestní čin.

12.2.Stanovení hypotéz

1. Většina patologických hráčů jsou muži nízkého vzdělání (tzn. základní vzdělání či vyučení).
2. Více než polovina patologických hráčů mají kvůli hraní výčitky svědomí a musí lhát svým blízkým a více než 3/4 hráčů si na hru musela na hru půjčit peníze.
3. O práci přišlo nebo alespoň v práci mělo problémy kvůli hraní většina oslovených hráčů.
4. Všichni oslovení patologičtí hráči přišli o něco důležitého v jejich životě díky hráčství.
5. Více než polovina patologických hráčů porušila zákon kvůli hraní a více než polovina již přemýšlela o sebevraždě nebo se o ní pokusila.
6. Méně než polovina hráčů se snažila vyhledat odbornou pomoc.

12.3.Metodika výzkumu

Při svém šetření jsem využila techniku kvantitativního výzkumu. Dotazník obsahuje 16 otázek, které jsou sestaveny tak, aby získané informace byly nápomocné k potvrzení či vyvrácení hypotéz. Sběr dat jsem prováděla přímo v zařízeních, kde dochází k hazardním hrám (tzn. herny, bary s hracími automaty, sázkové kanceláře a casino). Zde jsem se

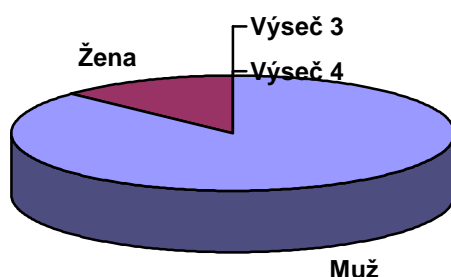
pokoušela navázat kontakt s lidmi, kteří zde provozovali hraní, ale nesetkala jsem se s velkou důvěrou, proto jsem se nakonec spojila se zaměstnanci těchto provozoven, kteří mají o lidech, kteří zde hrají velký přehled a mají mezi nimi vybudovanou důvěru. Věděli kdo má s hraním problém a komu si můžou dovolit dotazník dát vyplnit. Díky těmto lidem jsem dohromady sesbírala 23 kompletně vyplněných dotazníků.

12.4. Výsledky šetření

Základní data o patologických hráčích

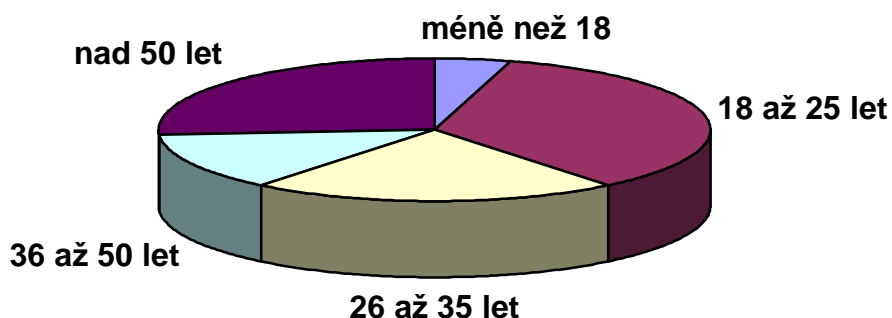
Úvodní otázka se zaměřuje na pohlaví dotazovaného. Z celkového počtu 23 dotazovaných bylo 20 mužů a 3 ženy.

Graf č. 1 Pohlaví respondentů

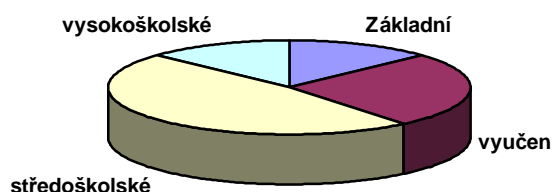
Další otázka zjišťuje věk hráčů. Jeden z respondentů se přiznal, že je mu méně než 18 let, 8 lidí bylo ve věku 18 až 25 let, mezi 26 až 35 lety bylo 5 respondentů, méně než ¼ (3) dotázaných je ve věku 36 až 50 let a více než ¼ hráčů (6) je ve věku nad 50 let.

Graf č. 2 Věk respondentů

Mezi další otázky jsem zařadila nejvyšší dosažené vzdělání. Základní vzdělání měla méně než ¼ dotázaných (3), vyučeno je více než ¼ respondentů (6), maturitu má 11 dotázaných hráčů, což je téměř polovina dotázaných a vysokoškolské vzdělání mají 3 hráči tzn. méně než ¼.

Graf č. 3 Vzdělání

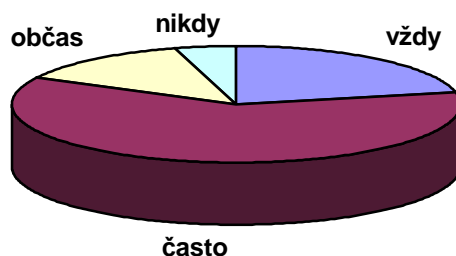

Dále mě zajímalo jaké zaměstnání hráči vykonávají či jaké bylo jejich poslední zaměstnání. 5x dělník (dělnice), 5x číšník, 3x kuchař, 2x zaměstnanec herny, automechanik, řidič kamionu, policista, kuchařka, zdravotní sestra, a nejpřekvapivější zaměstnání jsem vyhodnotila jako inženýr geodet, učitel a lékař.

Osobní pocity hráčů

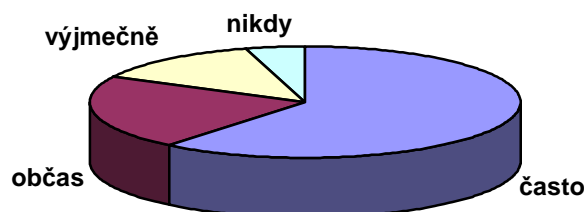
Do tohoto bloku otázek jsem zařadila například otázku týkající se výčitek svědomí. To, že hráč trpí při hraní výčitkami svědomí vždy, odpověděla téměř ¼ dotázaných (5), více než polovina respondentů odpověděla, že má výčitky svědomí při hře často (14), občas na tuto otázku odpověděli 3 respondenti a výčitkami svědomí nikdy netrpí jeden hráč.

Graf č. 5 Výčitky svědomí

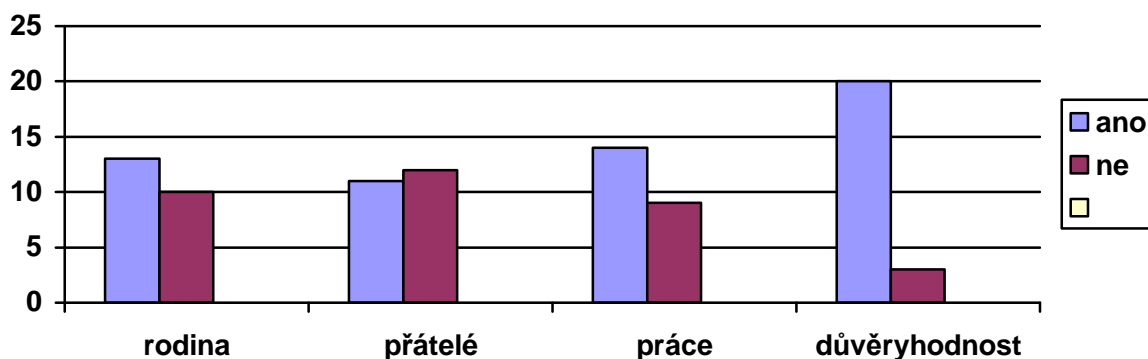
Další z otázek se zaměřila na lhaní kvůli hře svým blízkým. Více než ½ hráčů odpověděla, že musí lhát často (14), téměř ¼ odpověděla občas (5), dva hráči odpověděli, že lžou jen výjimečně a stejný počet (2) odpověděli, že nemusí lhát nikdy.

Graf č. 6 Lhaní blízkým lidem

Jedna z otázek zjišťuje co hráči díky své závislosti ztratili. Nejprve jsem se zaměřila na rodinu. Více než polovina dotázaných odpověděla, že rodinu ztratila (13). Dále jsem se zaměřila na ztrátu přátel. Zde se respondenti téměř rozdělili na půl. 11 z nich odpovědělo, že přátele ztratili a 12, že neztratili. Jako další jsem se zajímala jak to mají s prací. 14 dotázaných odpovědělo, že práci ztratili a 9 z nich si práci udrželi. Důvěryhodnost zněl další bod z této otázky. Zde naprostá většina dotázaných odpověděla, že důvěryhodnost ztratila, pouze 3 respondenti odpověděli, že ne. Každý z nich něco ztratil. Dále jsem se ptala jestli ztratili něco jiného a pokud ano, tak konkrétně co. Tři respondenti vymysleli i něco jiného, co ztratili a bylo to : úctu sám k sobě, střechu nad hlavou a radost ze života.

Graf č. 7 Ztráta důležitých hodnot

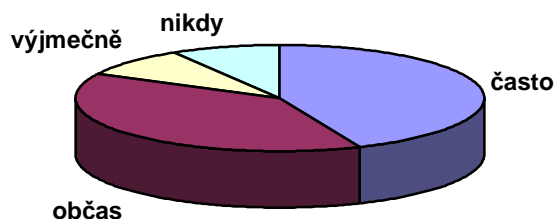
Na otázku, která se ptala i na práci, jsem reagovala další otázkou týkající se práce a to jestli respondenti měli díky hraní v práci problémy. 9 z dotázaných odpovědělo, že v práci problémy nemají. 7 z nich odpovědělo, že místo do práce chodilo hrát, dalších 5 hráčů odpovědělo, že i když byli v práci nedokázali se na ní soustředit a další dva odpověděli, že měli jiné problémy a to, že vzali v práci peníze, které jim nepatřili.

Graf č. 8 Problémy v práci

V mém výzkumu jsem také chtěla zjistit, jak je to s půjčováním peněz. Naprostá většina hráčů si peníze vypůjčila. Často odpovědělo 10 lidí, občas 9, výjimečně 2. Nikdy si peníze na hru nepůjčili 2 hráči.

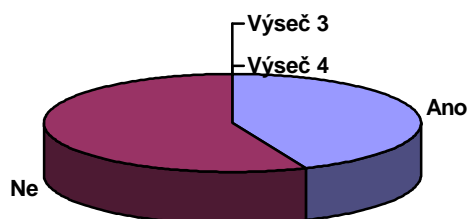
Graf č. 9 Půjčování peněz na hru

Trestné činy a myšlenky na sebevraždu

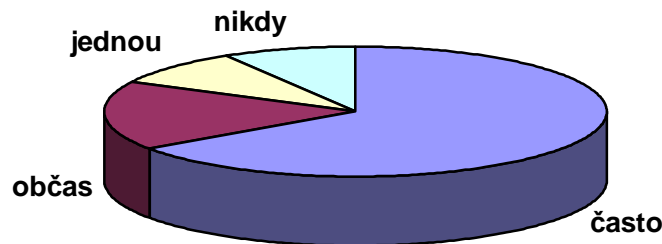
V rámci výzkumu mě velmi zajímalo, zdali jsou patologičtí hráči schopni kvůli hře překročit míru zákona a dopustit se trestních činů, popřípadě jakých trestních činů. Na tuto otázku více než 1/2 dotázaných odpověděla, že se nikdy kvůli hře trestního činu nedopustila, ale 10 respondentů se trestních činů dopustilo a to 8x krádeže a 2x zpronevěry peněz v práci.

Graf č. 10 Trestné činy

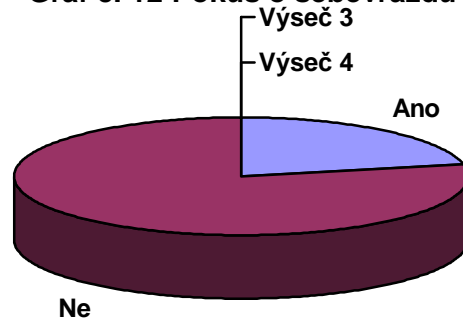
Dále jsem chtěla zjistit jak je to s myšlenkami na sebevraždu. Díky výzkumu jsem zjistila, že naprostá většina alespoň jednou o sebevraždě přemýšlela. Nejvíce odpovědí znělo často (15), občas o sebevraždě přemýšleli 4 dotázaní, alespoň jednou na sebevraždu mysleli dva hráči a na sebevraždu nikdy nepomysleli také dva dotázaní.

Graf č. 11 Myšlenky na sebevraždu

Na předchozí otázku reagovala má další otázka a to zdali se o sebevraždu někdo z nich dokonce pokusil. Naprostá většina odpovědí byla záporná, ale mezi nimi se objevilo dokonce 5 kladných odpovědí.

Graf č. 12 Pokus o sebevraždu

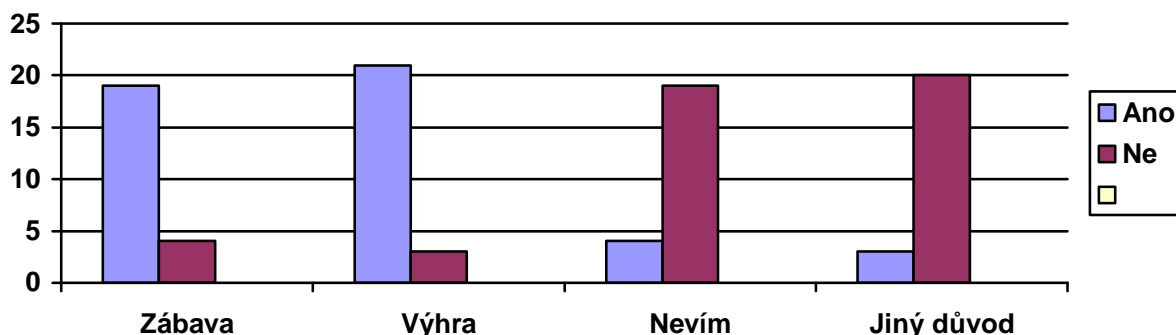

Důvody pro hraní, jak zjistili, že mají problém a odborná pomoc

V tomto posledním bloku otázek jsem chtěla zjistit, z jakých důvodu hráči začnou s hazardními hrami. Zde jsem se zeptala zdali to bylo pro zábavu. Na to odpověděla převážná většina kladně (19). Dále jsem se zeptala jestli to bylo kvůli výhře na to odpovědělo 21 dotázaných, že to opravdu začalo kvůli výhře. 4 respondenti odpověděli, že na otázku nedokáží odpovědět kladně proč začali hrát, zbytek devatenácti dotázaných odpověděli ne, to

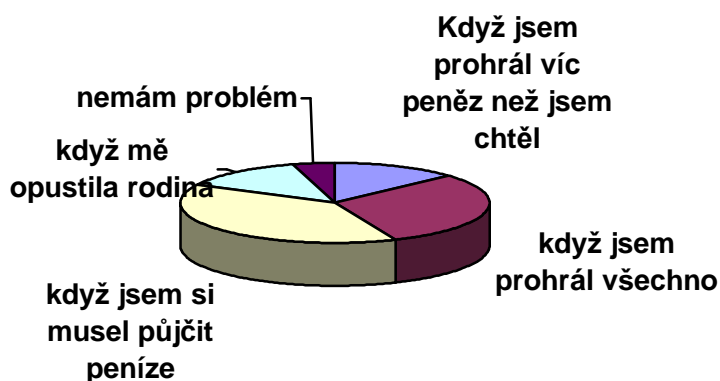
znamená, že ví proč začali hrát. A 3 hráči začali hrát z jiného důvodu a to kvůli tomu, že hráli ostatní.

Graf č. 13 Důvod hraní

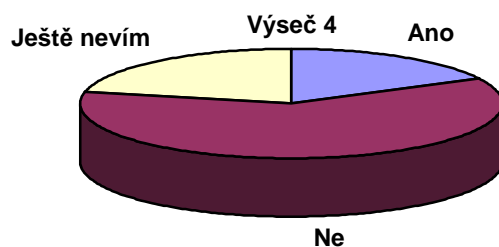
Dále jsem chtěla zjistit, kdy hráči přišli na to, že jejich hraní začíná být problém. Nejvíce hráčů se shodlo na tom, že jejich hraní je problém, když si začali půjčovat peníze (9), druhá nejčastější odpověď zněla, když „jsem prohrál všechny peníze“ (7), tři respondenti odpověděli, že si to uvědomili, když prohráli víc peněz než si na začátku plánovali, stejně respondentů (3) odpověděli, že si to uvědomili, když je opustila rodina a jeden dotázaný řekl, že žádný problém nemá.

Graf č. 14 Uvědomění si, že je hraní problém

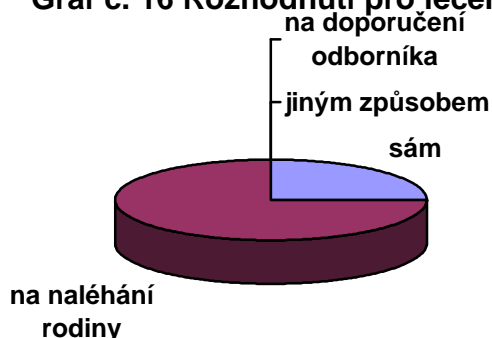
A jelikož jsem přesvědčená, že jen minimum lidí, kteří mají s hraním problém se obrátí na odbornou pomoc, tak jsem si to díky výzkumu chtěla potvrdit. Proto jsem tuto otázku do tohoto výzkumu zařadila. Převážná většina (14) odpověděla, že odbornou pomoc nevyhledala a ani to nemá v plánu, 4 respondenti už odbornou pomoc někdy vyhledali a 5 z nich ještě není rozhodnuto, zdali odbornou pomoc vyhledá.

Graf č. 15 Vyhledání odborné pomoci

Pro ty, kteří odpověděli na předchozí otázku, že již odbornou pomoc někdy vyhledali jsem si připravila poslední otázku, která se týká toho, proč se rozhodli vyhledat odbornou pomoc. Jeden z respondentů odpověděl, že se pro léčení rozhodl sám od sebe a zbylí tři dotázaní se pro léčení rozhodli na naléhání rodiny.

Graf č. 16 Rozhodnutí pro léčení

12.5. Celkové shrnutí

Hlavním cílem výzkumu bylo proniknout do světa patologických hráčů, odhalit jejich životní osudy, to z jakých důvodů se hráči stali a o co všechno díky hráčství přišli.

Na začátku šetření bylo stanoveno šest hypotéz.

1. hypotéza, která se týkala pohlaví a vzdělání patologických hráčů se **částečně potvrdila**. Část s pohlavím se potvrdila, jelikož 87 % dotázaných jsou muži a 13 % ženy. Druhá část hypotézy, která se týkala vzdělání dotazovaných, se nepotvrdila. 13 % dotazovaných má základní vzdělání, 26 % z nich je vyučeno, 48 % respondentů má středoškolské vzdělání a 13 % má dokonce vysokoškolské vzdělání. To znamená že dohromady 39 % dotazovaných má nižší vzdělání a 61 % z nich má maturitu či dokonce vysokou školu.

Otázky v **2.hypotéze** jsem sestavila tak, abych zjistila zdali se více než ½ dotázaných potýká s výčitkami svědomí a jelikož na tuto otázku odpovědělo 22 % dotázaných, že se potýká s výčitkami svědomí vždy když hraje, 61 % se s tímto potýká často, 13 % občas a 4 % dotazovaných se nikdy nesetkalo s výčitkami svědomí. Tzn. že celkem se s výčitkami svědomí potýká 96 % patologických hráčů. Další část hypotézy se týkala lhaní. Na otázku zdali respondenti musí lhát kvůli hraní svým blízkým odpovědělo 61 % dotazovaných často, 22 % odpovědělo občas, výjimečně lže 13 % dotazovaných a pouze 4 % z nich nemusí kvůli hraní lhát vůbec. Tzn., že celkem 96 % respondentů se potýká s lhaním kvůli své závislosti. A poslední část této hypotézy se týkala toho, že více než ¾ dotázaných si musí na hru půjčovat peníze. Na tuto otázku odpovědělo 43 %, že si musí půjčovat často, 39 % si půjčuje peníze občas, 9 % z nich si půjčuje výjimečně a 9 % z nich si nepůjčilo nikdy. Tzn., že celkem 91 % si někdy na hru musela půjčit peníze. Díky pravdě všech tří částí této hypotézy se hypotéza číslo 2 rozhodně **potvrdila**.

O tom, že většina, tzn. více jak polovina dotázaných přišla v důsledku hraní o práci, jsem se zmínila v **hypotéze č. 3**. Jelikož práci ztratilo díky hraní 61 % dotázaných. Nejčastější příčinou ztráty práce bylo, že hráč místo do práce chodil hrát a to přesně v 50 % případů ztráty práce. Další důvod byl, že se hráč nedokázal na práci soustředit a to v 36 %. A ve 14 % důvodů ukončení práce bylo, že hráči vzali v práci peníze, které jim nepatřili. Díky těmto výsledkům se tato hypotéza **potvrdila**.

Ve **4.hypotéze** jsem se zaměřila na to, že si myslím, že většina patologických hráčů díky své závislosti o něco přišla. Tato hypotéza se **potvrdila**. Na otázku jestli kvůli hraní přišli o rodinu kladně odpovědělo 57 % a záporně 43 %, na to zdali přišli o přátelé ano odpovědělo 48 % a o přátelé nepřišlo 52 %, o práci přišlo dokonce 61 %, o důvěryhodnost přišlo celkem 87 % dotazovaných. 17 % dotazovaných dokonce dokázalo vymyslet i něco jiného o co v důsledku hraní přišli a to o : úctu sám k sobě, o střechu nad hlavou, o radost ze života a jeden dotázaný dokonce odpověděl, že přišel o všechno. Tzn., že hypotéza se 100 % potvrdila.

Pátá hypotéza se skládala ze dvou částí. **První část** se týkala toho, že si myslím, že více než ½ dotázaných kvůli patologickému hráčství porušila zákon. Tato část hypotézy se **nepotvrdila**. Jelikož na tuto otázku odpovědělo 57 % dotazovaných, že nikdy kvůli hraní žádný trestní čin nespáchala. Zbytek dotazovaných se rozdělilo do dvou skupin. První větší část se shodla, že jejich trestní čin byla krádež a to v 35 % a zbylých 7 % dotázaných kvůli hraní zpronevěřili peníze. **Druhá část** hypotézy se **potvrdila**. Týkala se toho, zdali více než ½ dotázaných někdy kvůli hraní přemýšlela o sebevraždě. O sebevraždě někdy přemýšlelo 93 % ze všech dotázaných. 65 % z nich na sebevraždu dokonce myslí často, 17 % dotázaných o

sebevraždě přemýšlí občas, 7 % hráčů na sebevraždu myslelo alespoň jednou a pouze 7 % dotázaných na sebevraždu nemyslelo nikdy. Dokonce 22 % z těchto lidí se o sebevraždu dokonce pokusilo.

6. hypotéza byla shledána potvrzenou, jelikož pouhých 17 % dotazovaných hráčů se pokusilo vyhledat odbornou pomoc. 22 % zatím neví jestli se na odbornou pomoc obrátí a zbylých 61 % nemá zájem využít pomoci odborníků.

Jako negativní v mém výzkumu bych hodnotila především to, že dotazníky měla možnost vyplnit jen určitá část patologických hráčů vybraná pracovníky zařízení provozujících hazardní hry, což může v určitém směru zkreslovat výsledky mého výzkumu. Přesto jsem se já i lidé, kteří mi pomáhali zjišťovat informace snažili vybírat co nejrůznější typy patologických hráčů.

V příloze uvádím dotazník s jednotlivými otázkami a procentuálním vyhodnocením.

ZÁVĚR

Tato bakalářská práce se zabývala problematikou patologického hráčství. V první teoretické části jsem se zabývala uvedením do problematiky, vysvětlením různých pojmů souvisejících s touto problematikou, s léčením patologických hráčů a jejich rodiny, co dělat když je patologickým hráčem naše dítě, co mohou udělat proti hráčství jednotliví lidé a instituce. Zmiňuji se zde i o prevenci a na konci této části jsem se zabývala tím, kde patologičtí hráči mohou najít pomoc a kam se mohou obrátit.

V praktické části jsem se orientovala na výzkumné šetření za pomoci dotazníků. V rámci sondy jsem se zaměřila na patologické hráče přímo v jejich prostřední, tzn. v hernách, barech s hracími automaty, v sázkových kancelářích a v casinu nacházejících se na Českokrumlovsku a Českobudějovicku.

Cílem bakalářské práce bylo analyzovat současný stav v oblasti patologického hráčství, proniknout do světa lidí závislých na hazardu a souhrnně popsat tuto problematiku. Dílčím cílem bylo zjistit jakým způsobem hráčství ovlivňuje samotného člověka, jak se podepisuje na jeho práci a rodině.

Na základě výzkumného šetření jsem musela navštívit několik zařízení provozující hazardní hry. Byla jsem si vědoma toho, že to nebude jednoduché a také se mi to potvrdilo. Shledala jsem se s velkou nedůvěrou a s neochotou mluvit o jejich problému, většina z nich totiž byla přesvědčena, že žádný problém nemají, proto nebyli ochotni se mnou dále o těchto věcech mluvit. Proto jsem se domluvila s lidmi pracujícími v těchto zařízeních, nechala jsem jim tam dotazníky a oni už přesně věděli koho můžou poprosit o vyplnění. Setkávají se spolu s jejich klienty velmi často a už je mezi nimi vytvořen určitý vztah. Přesně věděli kdo má s hraním problém a tudíž kdo byl vhodný kandidát pro můj výzkum a stejně tak věděli kdo je jaký člověk a kdo z nich nebude mít problém s vyplněním mého dotazníku. Jsem moc ráda, že se jim podařilo pro mě vyplnit alespoň 23 dotazníků. Tímto výzkumným šetřením se mi podařilo zjistit, že většina patologických hráčů jsou muži vyššího vzdělání (maturita nebo vysoká škola), že většinu z nich trápí výčitky svědomí a často musí kvůli hře lhát svým blízkým. Každý z nich kvůli hraní ztratil něco důležitého pro jeho život. Více než polovina z hráčů přišla kvůli hraní o práci a téměř všichni hráči přemýšleli kvůli jejich závislosti o sebevraždě. Pozitivním zjištěním bylo, že méně než polovina dotazovaných hráčů spáchala trestní čin kvůli jejich závislosti na hazardních hrách.

Přínosem této bakalářské práce je seznámení čtenáře s podrobněji rozpracovanou problematikou patologického hráčství, s důsledky které má hraní na samotného hráče i na jeho rodinu a s celkovým nastíněním života patologického hráče.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- FROUZOVÁ, M. *Gambling – metodická příručka pro prevenci gamblingu*. SZÚ, 1997.
- CHÝMAL, M. *Jak jsem se dal automat*. Olomouc : Alda, 1999. ISBN 80-85000-75-7.
- JONÁKOVÁ, D. *Hráčství – droga nových rozměrů*. Praha : Linde, 1999.
- KOHOUT, P. *Jsem hazardní hráč, aneb zpověď gamblera*. Praha : Grada publishing, 2000. ISBN 80-7169-958-6.
- KOLEKTIV AUTORŮ. *Sociálně patologické jevy. Gambling, drogové závislosti, lichva*. Brno : Drom, 2004. ISBN 80-903472-4-X.
- MARHOUNOVÁ, J., NEŠPOR K. *Alkoholici, feťáci a gamblaři*. Praha : Empatie : národní centrum podpory zdraví, 1995. ISBN 80-901618-9-8.
- NEŠPOR, K., CSÉMY, L., PROKEŠ, B., MATANELLI, O., MRÁČKOVÁ, E. *Alkohol, drogy, hazardní hra a život ohrožující události*. Praha : Česká a slovenská psychiatrie, 2003.
- NEŠPOR, K., CSÉMY, L. *Bažení (craving). Společný rys mnoha závislostí a jeho zvládnutí*. Praha : Sportpropag, 1999.
- NEŠPOR, K. *Hazardní hra jako nemoc*. Ostrava : Nakladatelství Aleny Kutilové, 1994.
- NEŠPOR, K. *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou*. 2.rozšířené vydání, Praha : Sportpropag, 1999.
- NEŠPOR, K. *Jak zlepšit sebeovládání*. Ústí nad Orlicí : Oftis, 2007. ISBN 978-80-86845-67-8.
- NEŠPOR, K. *Návykové chování a závislosti*. Praha : Portál, 2000. ISBN 80-7178-432-X.

NEŠPOR, K., CSÉMY, L., SOVINOVÁ, H. *Programy prevence závislostí a možnosti jejich hodnocení*. Praha : Centrum zdraví, 1998. ISBN 80-7071-110-8.

NEŠPOR, K. *Už jsem prohrál dost*. Praha : Sportpropag, 2006.

NEŠPOR, K. *Vaše děti a návykové látky*. Praha : Portál, 2001. ISBN 80-7178-515-6.

POKORNÝ, V., TELCOVÁ, J., TOMKO, A. *Patologické závislosti*. Brno : Nakladatelství ústavu psychologické poradny a diagnostiky, 2002. ISBN 80-86568-02-04.

PROVAZNÍKOVÁ, H., VANÍČKOVÁ E. *Ohrožené děti*. Praha : Růžová linka, 1998.

TUČEK, J., DOLINOVÁ, M. *Kaina, aneb co nevíte o nejrychlejším hazardu*. Praha : Euromedia group, 2001. ISBN 80-7202-785-9.

ČASOPIS RODINA A ŠKOLA. *Křehké hranice reality*. 2/2000.

OBČANÉ PROTI ZÁVISLOSTEM o. s. All rights reserved [online] : Gambler help, dostupné na : <http://www.gamblerhelp.webnode.cz>.

PŘÍLOHY

Seznam příloh :

- I. Dotazník**
- II. Grafy**

I. PŘÍLOHA

Dotazník

Dobrý den, jmenuji si Nela Jandová a studuji 3.ročník oboru sociálně charitativní práce v Českých Budějovicích. Tento dotazník je součástí mé bakalářské práce. Chtěla bych Vás poprosit o jeho vyplnění. Svě odpovědi prosím kroužkujte, pokud bude nutné něco vypsát, tak je na to připravená řádka.

Předem Vám moc děkuji za spolupráci a ráda bych Vás ubezpečila, že tento výzkum je zcela anonymní a údaje nebudou zneužity.

1) Jste :

- a) muž
- b) žena

2) Je vám :

- a) méně než 18 let
- b) 18 až 25 let
- c) 26 až 35 let
- d) 36 až 50 let
- e) více než 50 let

3) Vaše dosažené nejvyšší vzdělání :

- a) základní
- b) vyučen
- c) středoškolské
- d) vysokoškolské

4) Jaké je (bylo) vaše poslední zaměstnání?

.....
.....

5) Cítil(a) jste po hře výčitky svědomí ?

- a) vždy
- b) často
- c) občas
- d) nikdy

6) Musel(a) jste někdy kvůli hraní lhát vašim blízkým ?

- a) často
- b) občas
- c) výjimečně
- d) nikdy

7) Ztratil(a) jste kvůli vaší závislosti:

- a) rodinu (manželku – manžela, děti, přítelkyni – přítele....) ANO – NE
- b) přátele ANO – NE
- c) práci ANO – NE
- d) důvěryhodnost ANO – NE
- e) něco jiného ANO – NE

Pokud na označení písmenem e odpovíte ano, na vyznačenou řádku prosím konkrétně uveďte o co se jedná.

.....
.....

8) Měl(a) jste kvůli hraní problémy v práci ?

- a) ne
- b) ano, místo do zaměstnání jsem chodil(a) hrát
- c) ano, nedokázal jsem se na práci soustředit
- d) ano, jiné problémy :

.....
.....

9) Půjčoval(a) jste si někdy kvůli hře peníze?

- a) často
- b) občas
- c) výjimečně
- d) nikdy

10) Spáchal(a) jste někdy kvůli hraní nějaký trestní čin, pokud ano jaký ?

a) ne

b) ano :

.....
.....

11) Byl(a) jste v situaci, že jste kvůli hraní přemýšlel(a) o sebevraždě ?

a) často

b) občas

c) jednou

d) nikdy

12) Pokusil(a) jste se někdy kvůli hraní o sebevraždu?

a) ANO

b) NE

13) Z jakého důvodu jste začal(a) hrát ?

a) pro zábavu ANO - NE

b) proto abych vyhrál ANO - NE

c) z jiného důvodu : ANO - NE

Pokud na označení písmenem c odpovíte ano na vyznačenou řádku prosím uveďte konkrétní důvod.

.....
.....

14) Kdy jste si uvědomil(a), že vaše hraní je problém ?

- a) když jsem prohrál(a) více peněz než jsem za začátku plánoval(a)
- b) když jsem prohrál všechny peníze
- c) když jsem si na hru začal peníze půjčovat
- d) když mě opustila rodina
- e) jindy :

.....
.....

15) Rozhodl(a) jste se kvůli hraní vyhledat odbornou pomoc?

- a) ano
- b) ne
- c) ještě nevím

Na následující otázku odpoví pouze Ti co na otázku číslo 15 odpověděli ano.

16) Pro léčení jste se rozhodl(a) především :

- a) sám(a)
- b) na naléhání rodiny
- c) na doporučení odborníka
- d) jiným způsobem :

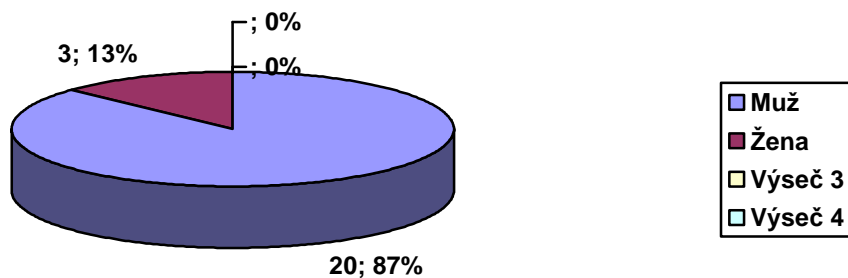
.....
.....

II. PŘÍLOHA

GRAFY

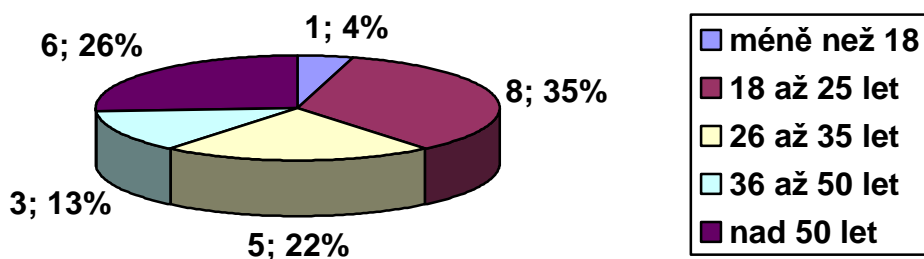
1. Pohlaví respondentů

Graf č. 1 Pohlaví respondentů

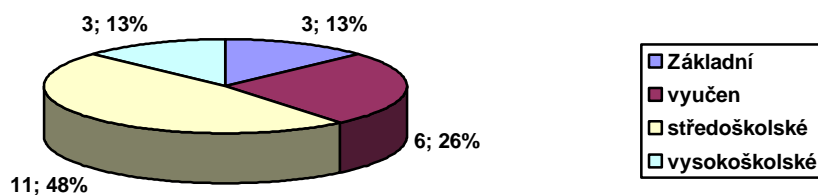
2. Věk respondentů

Graf č. 2 Věk respondentů

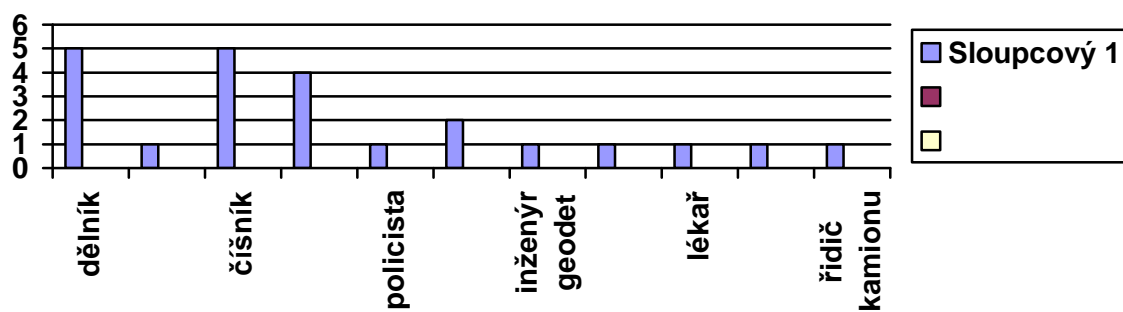
3. Nejvyšší dosažené vzdělání

Graf č. 3 Vzdělání

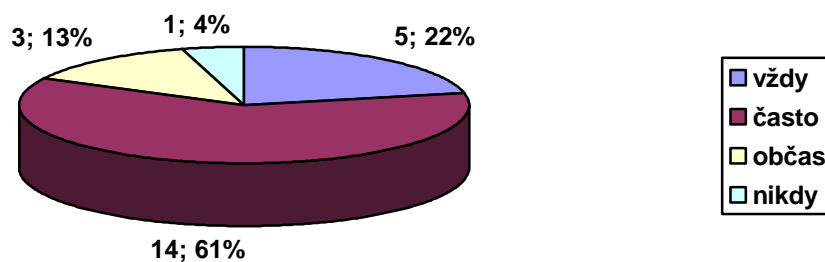
4. Poslední zaměstnání

Graf č. 4 Zaměstnání

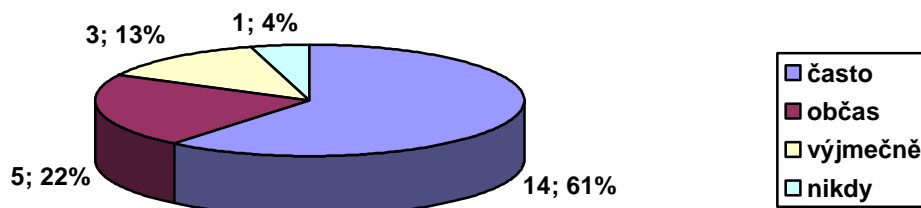
5. Výčitky svědomí.

Graf č. 5 Výčitky svědomí

6. Lhaní blízkým lidem

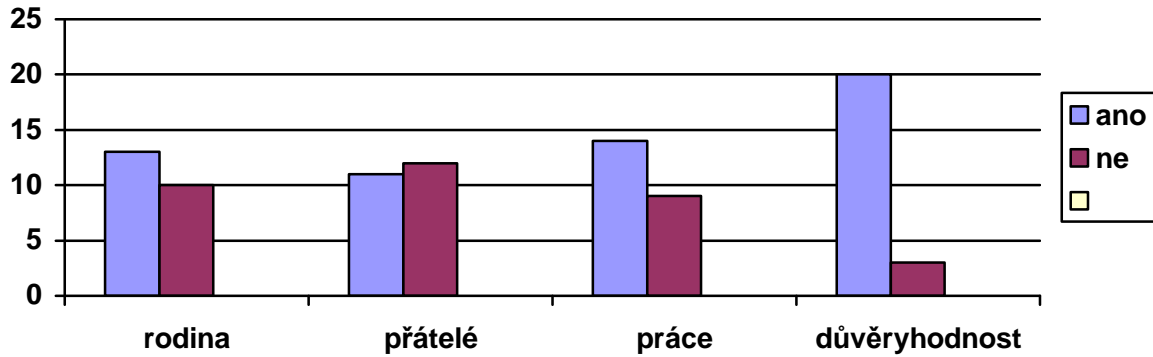
Graf č. 6 Lhaní blízkým lidem

7. Ztráta důležitých hodnot

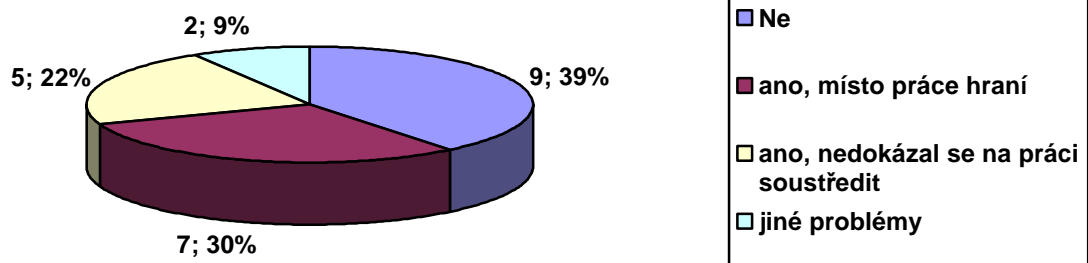
8

Graf č. 7 Ztráta důležitých hodnot

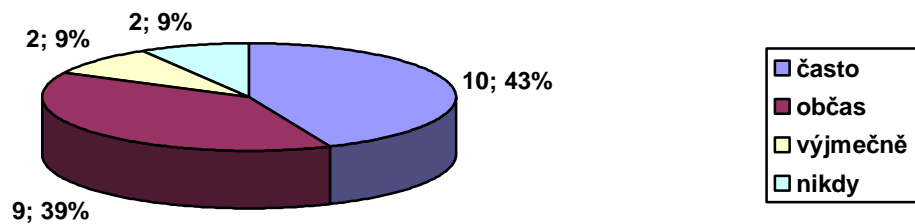
8. Problémy v práci

Graf č. 8 Problémy v práci

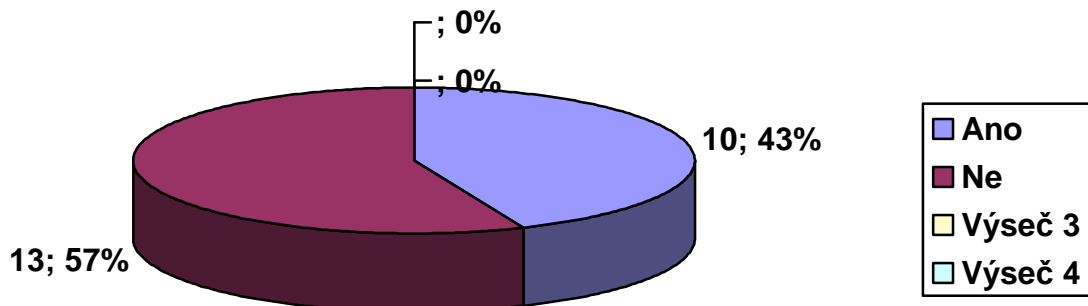
9. Půjčování peněz na hru

Graf č. 9 Půjčování peněz na hru

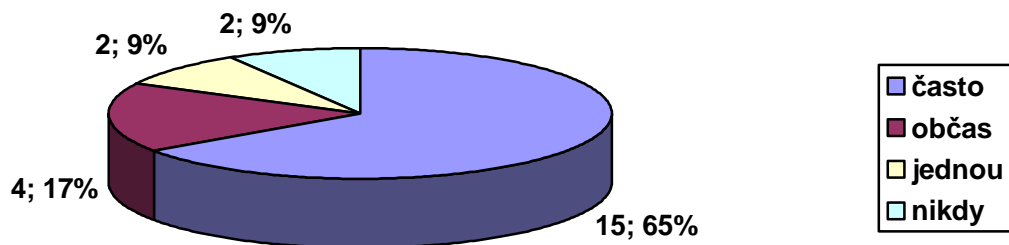
10. Spáchání trestního činu

Graf č. 10 Trestné činy

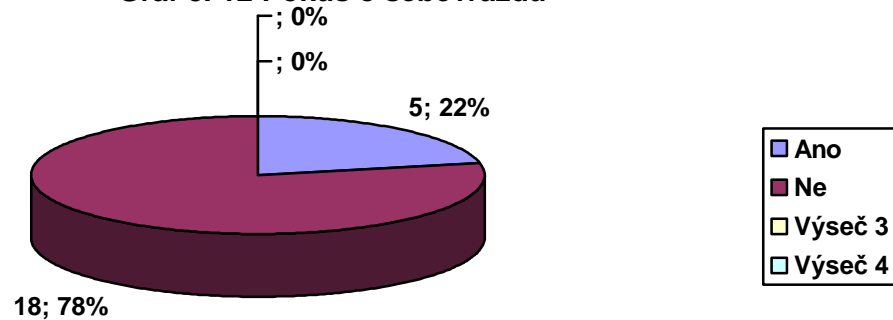
11. Myšlenky na sebevraždu

Graf č. 11 Myšlenky na sebevraždu

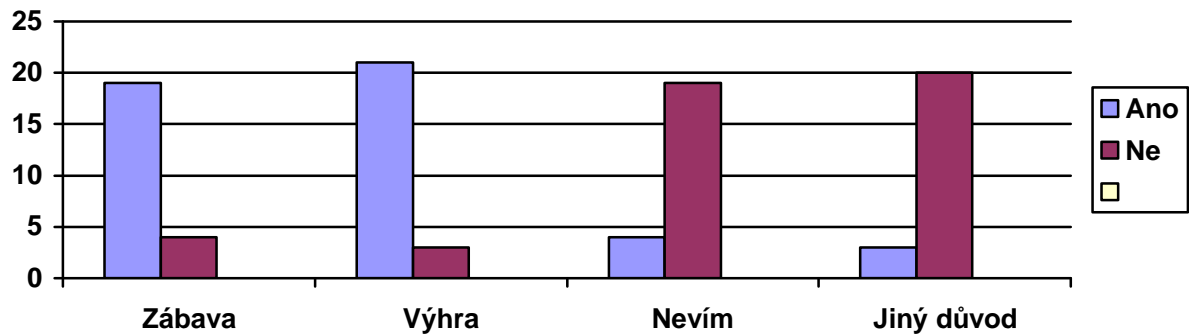
12. Pokus o sebevraždu

Graf č. 12 Pokus o sebevraždu

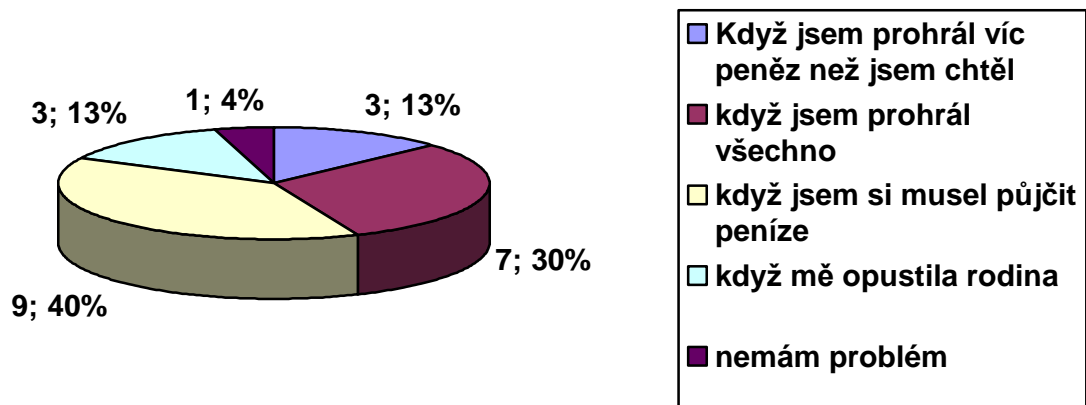
13. Důvod hraní

Graf č. 13 Důvod hraní

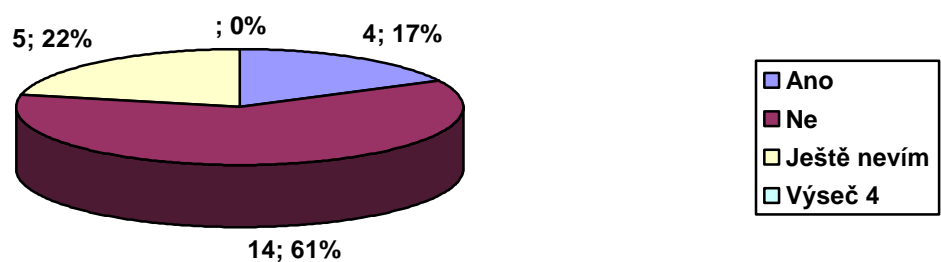
14. Uvědomění si, že je hraní problém

Graf č. 14 Uvědomění si, že je hraní problém

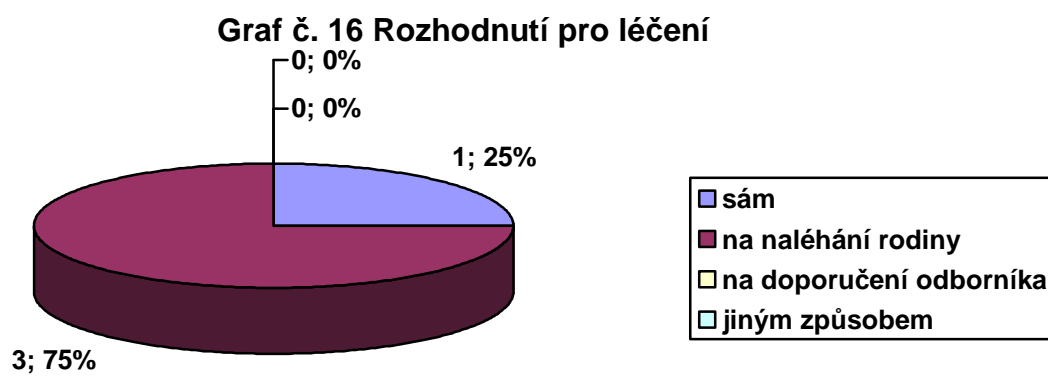

15. Vyhledání odborné pomoci

Graf č. 15 Vyhledání odborné pomoci

16. Pro léčení jste se rozhodli především

ABSTRAKT

JANDOVÁ, N. *Problematika patologického hráčství v dopadu na jednotlivce, rodinu a společnost*. České Budějovice 2009. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce RSDr. Ján Mišovič, CSc.

Klíčová slova: patologické hráčství, hazardní hra, prevence, bažení, recidiva

Bakalářská práce je zaměřena na problematiku patologického hráčství. Teoretická část se orientuje na samotnou problematiku patologického hráčství, vysvětlení pojmů souvisejících s touto problematikou, s léčením patologických hráčů a jejich rodiny, co dělat když je patologickým hráčem naše dítě, co mohou udělat proti hráčství jednotliví lidé a instituce. Zmiňuji se zde i o prevenci a na konci této části se zabývám tím, kde patologičtí hráči mohou najít pomoc a kam se mohou obrátit.

Praktická část obsahuje zpracování a vyhodnocení dat zjištěných pomocí dotazníků, které byly určeny pro patologické hráče v oblasti Českokrumlovska a Českobudějovicka. Výzkum se orientuje na okolnosti života hráčů, na podmínky vzniku závislosti, na ztrátu hodnot a v neposlední řadě také na motivaci léčení.

ABSTRACT

The Impact of Pathologic Gambling on an Individual, Family and Society

key words: the pathological gaming, gamble, prevention, craving, get sick

The bachelor work is directed on the pathological gaming. The theoretical part is directed on the separated pathological gaming, notions explication interrelated with these problems, treatment with pathological players and their families, what to do when the pathological player is our children, what the institutions and people can do against gamble.

I allude to prevention and on the end of this part I consider where the pathological players can to turn for help.

The practical part contain work and evaluation of research data which were fill up by pathological players from Český Krumlov and České Budějovice.

The research is orientated on the players destiny, on conditon of creating dependence on loss of quality and last but not least on treatment motivation.